ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

«Peu de provinces du monde antique peuvent fair valoir un titre plus serieux à l' attantion de la science contemporaire».

Albert Dumont

Θρακική Νέα Αλεξανδρούπολη

5.5.35

ΘΡΑΚΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἀρχαία ἱστορία τῆς ἀγαπητῆς μας Θράκης τῆς ὁποίας μικρὸν τμῆμα, μετὰ μακραίωνα βαρυτάτην δουλείαν ἠξιώθη νὰ ἀναπνεύσῃ τὸν μυρωμένον τῆς ἐλευθερίας ἀέρα, εἶναι σκοτεινοτάτη καὶ ἄγνωστος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

Περὶ αὐτῆς ἐλάχιστα γνωρίζομεν, κανεὶς δὲ συγγραφεὺς ἀρχαῖος ἢ νεώτερος ἔγραψε διεξοδικῶς περὶ Θράκης. (,) Τούτου ἕνεκα συνεχῆ ἱστορίαν τῆς Θράκης, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον δὲν ἔχομεν. Ὅσοι ἐνησχολήθησαν περὶ αὐτῆς ἰδικοί μας καὶ ξένοι, ἠρκέσθησαν εἰς ὡρισμένας ἐποχὰς ἢ μονογραφίας καὶ περιγραφὰς νομισμάτων.

Ἡ Θράκη ἀναντιρρήτως μεγάλην θέσιν κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, λέγει ὁ Albert Dumont, (¹) ὀλίγαι δὲ χῶραι τῆς ἀρχαιότητος δένανται νὰ ἐπιδείξωσι σπουδαιότερον τίτλον εἰς τὴν προσοχὴν τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης. Ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ ἂν καὶ ἀρκούντως μαρτυροῦσι τοῦτο, ἐν τούτοις οὐδεμίαν δίδουσι λεπτομερῆ πληροφορίαν περὶ τῆς θρησκείας, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τῆς γλώσσης καὶ τοῦ πολιτεύματος τῶν ρωμαλέων ἐκείνων φυλῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατῴκησαν τὸν Αἷμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

Ποῖοι οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς καὶ ποία ἡ γλῶσσα αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε εὔκολον νὰ προσδιορίσωμεν. Εἶναι ὁ σκόπελος ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσέκρουσαν πάντες ὅσοι ἠσχολήθησαν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης.

Ἡ Θράκη ἀνέκαθεν πλὴν μικρῶν διακοπῶν, ἀπετέλει ἀναπόσπαστον μέρος τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Δι[illegible] Βορεία Ἑλλὰς καλεῖται παρὰ πάντων τῶν ἱστορικῶν. [illegible] μαρτυρίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων περὶ Θράκης εἶναι ἐλλιπεῖς, σκοτειναί, ἐν πολλοῖς ἀντιφατικαί, obscura varietas κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου.

(¹) Ὁ πρῶτος ὅστις ἐπιστημονικῶς ἠσχολήθη καὶ ἔγραψε περὶ Θράκης, εἶναι ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος Albert Dumont, ἑταῖρος καὶ μετὰ ταῦτα Διευθυντὴς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, περιηγηθεὶς αὐτὴν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1869. Τῷ 1871 ἐξέδωκε τὸ Rapport sur un voyage en Thrace, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν σοφὸν ἑλληνιστὴν καὶ ἱστορικὸν Βίκτωρα Duruy, ὑπουργὸν τότε τῆς Παιδείας, ὅστις καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν εἰς τὴν περιήγησιν ταύτην, δημοσιευθὲν εἰς τὰ Archives de Missions scientifiques et litteraires, serie III, τόμ. ΣΤ'. σελ. 447—515, τῷ δὲ 1876 τὸ Inscriptions et monument figurés de Thrace, ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ, serie III, τόμ. III σελ. 117—200. Ἐκ τῶν ἔργων τούτων, τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη ἐν περιληπτικῇ μεταφράσει ὑπὸ Λ. Ζωηροῦ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν· Ἡ Θράκη καὶ αἱ ἀρχαιότητες αὐτῆς, ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως; 1871—72, τόμ. ΣΤ'. σελ. 359—385.

Εἰς τὰ δύο ταῦτα ἔργα περιέλαβεν ὁ Dumont ὅ,τι ἦτο γνωστὸν περὶ τῶν σωζομένων γλυπτῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ λιθίνων ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκδίδων ὁ Dumont τὰς περὶ Θράκης πραγματείας του, ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἐκδοθῇ ἕνα Corpus τῶν Θρακικῶν ἐπιγραφῶν, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ περιληφθῇ πᾶν ὅ,τι ἦτο γνωστὸν περὶ Θράκης. Ἡ ἐπιθυμία του αὐτὴ ἐξεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Th. Homolle, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, διὰ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔργου τοῦ Dumont μετὰ πλείστων προσθηκῶν καὶ βελτιώσεων τῷ 1892, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν· Melanges d' Archéologie et d' Epigraphie, σελ. 186—287 καὶ 307—581. Εἰς διάστημα 15 ἐτῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου υο-Dumont τῷ 1876, αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἀπὸ τότε πλῆθος ἐπιγραφῶν ἤχθη εἰς φῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη καὶ τρίτης ἐκδόσεως τῆς Δυμοντείου συλλογῆς.

Τελευταίως ἐξέδωκεν ὁ G. Seure, ἑταῖρος τῆς ἐν ἈθήναιςΓαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς περισπούδαστον ἔργον περὶ Θράκης·· ArchéologieThrace εἰς τρεῖς τόμους, τῶν ὁποίων ὁ τρίτος ἐξεδόθη τῷ 1925. Ἀλλὰ καὶ τούτου τὸ ἔργον δὲν ἀποτελεῖ ἱστορίαν τῆς Θράκης, ἀλλὰ διαφόρους μελέτας περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν εὑρημάτων αὐτῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀποτελεῖ πολύτιμον συμπλήρωμα τοῦ Dumont, διασαφηνίζον πολλὰ τὰ σκοτεινὰ τῆς πατρίου ἱστορίας

Συνεχῆ ἱστορίαν τῆς Θράκης ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 46 μ. Χ. ἐξέδωκε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1932) ὁ φίλτατος συνάδελφος κ. Κωνσταντῖνος Κουριίδης, ἡ ὁποία ἀνεπλήρωσε μέγα κενόν.

Βιβλιογραφίαν πλήρη περὶ Θράκης, εὑρίσκει ὁ βουλόμενος εἰς τὸ ἔργον A Dumont σελ. 307 καὶ ἑξῆς, καθὼς καὶ εἰς τὸ παράρτημα τῶν Θρακικῶν, 1931·. Συμβολὴ εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν, ὑπὸ Μιλτ. Ἀν. Σταμούλη, σελ. ΙΣΤ'—Ι.

(,) Melanges d' Archéologie et d' Epigraphie σελ. 195.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

12/5/35

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) —2—

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐδημοσιεύθησαν ἀρκεταὶ πραγματεῖαι περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Θρακῶν, ἰδίως δὲ νομισματικαὶ ἐπιγραφικαί. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον περιορίζονται εἰς εἰκασίας καὶ οὐδὲν πλέον.

Ὁ Ἡρόδοτος (1) π. χ. διὰ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, ὁ ὁποῖος τόσα διέσωσεν ἡμῖν ἐκ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐλάχιστα ἀναφέρει περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἕβρου διαρρεομένης χώρας καὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὁ Θουκυδίδης, (2) ὁ ὁποῖος ὡς ἐκ τῆς πολυχρονίου ἐν Θράκῃ διαμονῆς του, θὰ ἠδύνατο νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς καλλίτερον παντὸς ἄλλου, σιωπᾷ, αἱ πληροφορίαι του ὁσάκις κάμῃ λόγον περὶ Θράκης, εἶναι ἐλάχισται καὶ σύντομοι.

Ὁ Στράβων, (3) οὐδὲν πλειότερον προσθέτει τοῦ Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου, μολονότι χωρίζουν αὐτοὺς περίπου πέντε αἰῶνες.

Καὶ ὅμως καὶ ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος πολλάκις εἶχον διασχίσει αὐτήν, πολὺ δὲ πρὸ αὐτῶν ὁ Ξενοφῶν, φιλόσοφος καὶ ἱστορικός, ἂν καὶ διέμεινε πλέον τῶν τριῶν μηνῶν πλησίον τοῦ Σεύθου τοῦ Β'. Βασιλέως τῆς Θράκης, οὐδὲν πλειότερον ἀναφέρει τῶν προγενεστέρων του. Εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον τῆς Κύρου ἀναβάσεως, δίδει τόσας μόνον πληροφορίας περὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς, τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, ὅσαι εἶναι ἀρκεταὶ πρὸς κατανόησιν τῆς περιπλανήσεως τῶν ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας ἐπανακαμπτόντων συμπολεμιστῶν του.

Ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Ρωμαίων, ἰδίως δὲ τοῦ Μανλίου, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Τίτον Λίβιον (4) νὰ περιγράψῃ τὰ μέρη ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων διῆλθον αἱ Ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες. Αἱ πληροφορίαι του εἶναι ἀκριβεῖς καὶ ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐγνώριζε καλῶς τὰ μέρη τὰ ὁποῖα περιέγραψεν. Δυστυχῶς ὅμως οἱ Ρωμαῖοι ὀλίγον ἀπεμακρύνθησαν τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν παραλίων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιγραφὴ του Λίβιου, εἰς ταῦτα μόνον περιστρέφεται.

Εἰς τὰ χρονικά του ὁ Τάκιτος (5) σιωπᾷ, ἀπαξιῶν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ Θράκης, ἀρκούμενος να ὀ[illegible] τοὺς κατοίκους αὐτῆς βάρβαρα ἐθνάρια. Οὐδεμίαν μ[illegible]ροφορίαν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκ[illegible]ριγράφων τὴν διαίρ[illegible] τῶν [illegible] τῆς Κ[illegible] τοῦ [illegible] Μ. Χ.) καὶ Ροιμ[illegible] Α'. οὐδεμίαν μνείαν κάμνει περὶ τῶν χωρῶν τα[illegible]στος ἔλαβεν. (6). Ἐξιστορῶν δὲ τὴν μακρὰν καὶ ἐπι[illegible]κστρατείαν τοῦ Ποπαίου Σαβίνου (7) ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Κότυος τοῦ Ε', οὐδεμίαν παρέχει εἰς τὸν ἀναγνώστην ὁδηγίαν πρὸς κατανόησιν τῆς πορείας τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, εἰς τρόπον ὥστε δὲν γνωρίζομεν ποῦ ἀκριβῶς συνεπλάκησαν οἱ Θρᾷκες μετὰ τῶν Ρωμαίων.

Ὁ μόνος, ὅστις νὰ ἠδύνατο νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων αὐτῆς, τὴν γλῶσσαν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, εἶναι ὁ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος, ἀλλὰ καὶ τούτου ἡ διήγησις, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν εἶναι ἀτελής.

Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος, θεωρεῖ ἀνάξιον ἑαυτοῦ νὰ ὀνομάσῃ κἂν τοὺς Θρακικοὺς λαούς. Ὀνομάζει μόνον ἐκείνους τοὺς ὁποίους δύναται ἄνευ αἰσχύνης νὰ ὀνομάσῃ «Populorum Thraciae quos nominare non pigeat.»

Τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦ Ἀντωνίου (8) συμπληροῖ τὸν Πλίνιον. Ἀτυχῶς ὅμως πραγματεύεται μόνον περὶ τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἔκειντο παρὰ τὰς μεγάλας λεωφόρους, αἱ ὁποῖαι ἦσαν σπάνιαι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν (9).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

(1) IV, 49
(2) II, 95—102.
(3) VII, 331, ἀπόσπ. 48—58.
(4) Tit. Liv.
[5] Τακίτου Χρονικά, IV, 46.
[6] Τακίτου Χρονικά, II, 64. Περὶ Κότυος τοῦ Ε'., βλέπε ἡμετέραν πραγματείαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ Θρᾳκικά, 1928, σελ. 96—105.
[7] Τακίτου Χρονικά, II. 46—51.
[8] Itinerarium Antonini, Τὸ ὁδοιπορικὸν τοῦτο εἶναι ὁδηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν συγκοινωνιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, συνταχθὲν τῷ 375 μ. Χ. ὑπὸ ἀγνώστου συγγραφέως.
[9] Τοιαῦται στρατιωτικαὶ λεωφόροι, (Viae militares), ἐξυπηρετοῦσαι κυρίως τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, ὑπῆρχον καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον. Ἡ σπουδαιοτέρα ἐξ αὐτῶν, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐγνατία ὁδὸς (Via Egnatia), συνέδεε τὸ Δυρράχιον μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διερχομένη διὰ τῆς Θεσσαλονίκης, Φιλίππων, Μαξιμιανουπόλεως, Τραϊανουπόλεως, Ἡρακλείας καὶ Σηλυβρίας. Ἄλλη λεωφόρος ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διήρχετο διὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Φιλιππουπόλεως καὶ ἐδιχάζετο περὶ τὸν Αἷμον. Ἡ μὲν μία διήρχετο διὰ τῆς Σαρδικῆς (Σόφιας), Διμιναχίου (Βιδινίου) καὶ Σιγγιδόνος (Βελιγραδίου) καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ Σιρμίου (Μητροβίτσας), ἡ δὲ ἄλλη διηυθύνετο πρὸς τὴν Σιλίστριαν καὶ τὸν Δούναβιν. Ἐπὶ τῶν λεωφόρων τούτων, εἰς ἀπόστασιν κάθε 18 μιλίων (26 περίπου χιλιομέτρων), ὑπῆρχον στρατιωτικοὶ σταθμοὶ (mutatio), ὅπου διαρκῶς ἀρέμενε φρουρὰ χάριν ἀσφαλείας τῆς συγκοινωνίας.

Πλὴν τῶν κεντρικῶν τούτων λεωφόρων, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη ὁδός, ἥτις συνέδεε τὴν Ἀδριανούπολιν μετὰ τῆς Αἴνου, διερχομένη διὰ τῆς Πλωτινουπόλεως καὶ Τραϊανουπόλεως, συνδεομένη μετὰ τῆς Ἐγνατίας

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

19/5/35

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) —3—

Συμπληρωματικὰς πληροφορίας παρέχει ἡμῖν ὁ Πτολεμαῖος, ἡ Notitia dignitatum et administratiorum Orientis, τὴν ὁποίαν διαφωτίζουσι τὰ Κτίσματα τοῦ Προκοπίου, τὰ περὶ θεμάτων Κωνσταντίνου τοῦ Προφυρογενήτο καὶ οἱ ἐπίσημοι πίνακες τῶν Μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν.

Τὰ Θρακικὰ παράλια, ὁπωσδήποτε εἶναι γνωστότερα. Πολλοὶ δὲ γεωγράφοι ἀρχαῖοι, ἰδίως δὲ Δυονύσιος ὁ Βυζάντιος, (1) κατέλισεν ἡμῖν περιγραφὴν αὐτῶν ἥτις, συμπληρουμένη ὑπὸ διαφόρων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος, δύναται νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς κάπως περὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, αἵτινες τόσον σπουδαῖον, διεδραμάτισαν πρόσωπον ὄχι, μόνον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Θράκης, ἀλλὰ τοῦ καθόλου Ἑλληνισμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, παρ' ὅλας τὰς ἐρεύνας τόσων διασήμων ἀρχαιολόγων, ἡ γεωγραφία τῆς Θράκης, ἰδίως δὲ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς, δὲν ἦτο τόσον καλῶς γνωστή. (2) Μέλος τι τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ ὡραίων τεχνῶν, ἔγραφε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἰς τὸν ἐν Κωστιντινουπόλει Γάλλον πρεσβευτὴν ὅτι, «Ἡ Θράκη τόσον ὀλίγον μᾶς εἶναι γνωστή, ὥστε δὲν γνωρίζομεν ποῦ κεῖται ἀκριβῶς ἡ Βιζύη». (3) Καὶ ὅμως ἡ πόλις αὕτη, ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῶν Ἀστῶν, δὲν ἀπέχει παρὰ ὀλίγα χιλιόμετρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σχεδὸν εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς. Ὁ δὲ διάσημος γεωγράφος Mannert, (4) ἐθεώρει τὴν Βιζύην, ὡς μυθολογικήν, μὴ ὑπάρξασάν ποτέ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω μή τις παρεξηγήσῃ τὴν τόλμην ἡμῶν, ὅτι ἀνελάβομεν νὰ γράψωμεν περὶ Θράκης, ἀφοῦ καὶ εἰδικοὶ περὶ τὰ ἱστορικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ ζητήματα ἠστόχησαν. Ἡ τόλμη ἡμῶν αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπης, ἀρκεῖ δὲ τοῦτο νὰ δικαιολογήσῃ ἡμᾶς. Ὁ περικλεὴς ἱστορικὸς τῆς Ρώμης Niebuhr ἔλεγεν ὅτι: «Ὁ ἀνακαλῶν εἰς τὴν ὕπαρξιν τὸ παρελθὸν ἀπολαμβάνει τὴν εὐχαρίστησιν τῆς δημιουργίας. Ἀλλ' ὁ γράφων τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του, αἰσθάνεται ἐπὶ πλέον τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ἐκπληρεῖ ἱερὸν πρὸς αὐτὴν καθῆκον».

Ἄλλως τε ἡ ἐργασία ἡμῶν δὲν ἔχ[illegible]ξίωσιν ὅτι παρουσιάζει τι τὸ πρωτότυπον ἢ τὸ ἀνέ[illegible] ἀπευθυνόμεθα εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας καὶ τ[illegible] ἀλλ' εἰς τὸ πολὺ κοινόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἱστο[illegible] μας εἶναι [illegible] incognita [illegible] ἐκθέσωμεν ὅ,τι σχετικὸν ὑπάρχει μ[illegible] τῆς Θράκης καὶ θὰ παρουσιάσωμεν, ἐφ' ὅσον [illegible] δυνατόν, συνεχῆ τὴν ἱστορίαν της διὰ μέσου τῶν αἰώνων. [illegible]ο καὶ μόνον ἂν ἐπιτύχωμεν, θὰ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἡμῶν ἱκανοποίησις καὶ ἀμοιβή.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(1) Συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου Μ. Χ. αἰῶνος, γράψας τὸν «Ἀνάπλουν Βοσπόρου», ἐν τῷ ὁποίῳ παρέχει ἡμῖν περιγραφὴν ἀξιόλογον τῶν αἰγιαλῶν αὐτοῦ. Τοῦ ἔργου τούτου ἐξέδωκε Λατινικὴν μετάφρασιν κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ὁ διάσημος ἑλληνιστὴς Πέτρος Gilles (Γύλλιος ὅπως ἔχει ἐξελληνισθῆ ὑπὸ πολλῶν). Τὸ Ἑλληνικὸν πρωτότυπον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπολεσθέν, ὅτε ἀνευρὼν αὐτὸ ὁ γνωστὸς Ἕλλην Μηνᾶς παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἐθνικὴν βιβλιοθήκην. Τὸ ὑπὸ τοῦ Μηνᾶ ἀνευρεθὲν κείμενον ἠκρωτηριασμένον ἐν πολλοῖς ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις τῷ 1874 Wescher, Dionysii Byjantini, de Bospori navigatione. W. Ghrist, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, τόμ. Β. σελ. 406. Γ. Χασιώτου, Βυζαντιναὶ Σελίδες, τόμ. Α. σελ. 7 καὶ ἑξῆς).

(2) Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης ἀρκετοὶ ἐπεσκέφθησαν καὶ ἔγραψαν περὶ αὐτῆς. Ἀλλ' ὅπως παρατηρεῖ ὁ Dumont εἰς τὸ μνημονευθὲν ἔργον του (σελ. 195), οὐδεμία μεθοδικὴ καὶ συστηματικὴ ἐργασία ἐγένετο πρὸς φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν σκοπόν. Αἱ περὶ τῶν ἐπιγραφῶν γνώσεις μας, περιορίζονται εἰς σημειώσεις τινὰς τὰς ὁποίας κατέλιπον ὁ Παῦλος Lucas καὶ ὁ Marsigli, οἱ ὁποῖοι πράγματι ἐπεσκέφθησαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος τὴν μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως χώραν καὶ εἰς μονογραφίας τινὰς γραφείσας ὑπὸ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ ἐν Βιέννῃ ἐκδοθὲν τῷ 1819 «Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως» ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Οἰκονόμου τοῦ Φιλιππουπολίτου, εἶναι πολυτιμότατον, ὡς περιέχον πλείστας ὅσας πληροφορίας. Μολονότι δὲ ἐξεδόθη πρὸ τόσων ἐτῶν, εἶναι ἡ τελειοτέρα μέχρι σήμερον περὶ Φιλιππουπόλεως πραγματεία. Ἡ κατὰ τὸ 1851 ἐν Βιέννῃ δημοσιευθεῖσα πραγματεία ὑπὸ Γεωργίου Τσουκαλᾶ, εἶναι σχεδὸν ἀντιγραφὴ τοῦ ἀνωτέρω ἔργου, πλήρης ἁμαρτημάτων καὶ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν,

Ἀκόμη καὶ σήμερον, μετὰ τὰ ταξίδια τοῦ Ami Boué (La Turquie d' Europe, Paris 1840, Recueil d' itineraires en Turquie, Vienne, 1854), τοῦ Viquesnel (Voyage dans la Turquie d' Europe, description physique et géologique de la Thrace, Paris,(1868), καὶ ἄλλων, τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θράκης δὲν ἔχει ἐπαρκῶς μελετηθῆ.

Καλλίτερον ἐγνώσθησαν τὰ μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θράκης μέρη διὰ τῆς μεθοδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐργασίας τοῦ L. A. Heujey ὅστις ἐδημοσίευσε τὸ 1861 τὸ μέγα αὐτοῦ ἔργον: Mission archéologique de Macedoine. Fouilles et recherches dans cette contrée et dans les parties adjacentes de la Thrace, de la Thessalie, de l' Illyrie et de l' Epire. Ἐπίσης διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Μαργαρίτου Γ. Δήμιτσα. Τὸ τρίτον μέρος τῶν Μακεδονικῶν του, ἤτοι ἡ Μακεδονία, ἐν λίθοις φθεγγομένοις καὶ μνημείοις σωζομένοις, Τόμ. Α' 1896, ἀποτελεῖ πολύτιμον βοήθημα.

(3) Albert Dumont, Loc. cit. σελ 192.

(4) Κάρολος Mannert (1756-1836), γράψας Γεωγραφίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων εἰς 15 τόμους. Τόμ. VII, σελ. 270. Προβλ. Χάμμερ, Ἱστορία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, Γαλλικὴ μετάφρασις ὑπὸ J. J. Helpert, εἰς 18 τόμους, τόμ. Α'. σελ. 406.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) —5—

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅμως καὶ τὰς διαφόρους ἐποχάς, ἡ Θράκη εἶχε διάφορον ἔκτασιν καὶ τὰ ὅριά της ἦσαν ἀπείρως μεγαλείτερα τῶν σημερινῶν. Ὡς Θράκη ἐθεωρεῖτο ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Πηνειοῦ τῆς Θεσσαλίας κειμένη χώρα, τῆς ὁποίας τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικὰ ὅρια δὲν ἦσαν γνωστά. Μὲ ἄλλους λόγους περιελάμβανε γενικῶς καὶ ἀορίστως ὅλας τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας χώρας. (1)

Κατὰ τὸν Ὅμηρον τὰ ὅρια αὐτῆς πρὸς νότον ἦσαν ὁ Πηνειὸς τῆς Θεσσαλίας καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ἐντὸς τούτων περιελαμβάνετο καὶ ἡ Μακεδονία τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Ὁ Ἄθως ἢ Ἀθόως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἡ θεὰ Ἥρα κατήρχετο ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, εὑρίσκετο ἐν Θράκῃ. Ὡς ἴδια δὲ αὐτῆς μέρη ἀναφέρει τὴν Πιερίαν, τὴν κοιτίδα τῶν Μουσῶν, τὴν ἐρατεινὴν Ἠμαθίαν καὶ τὴν ἐρίβωλον (εὔφορον) Παιονίαν.

Ἥρη δ' ἀΐξασα λίπεν ῥίον Οὐλύμποιο,
Πιερίην δ' ἐπιβᾶσα καὶ Ἠμαθίην ἐρατεινὴν
σεύατ' ἐφ' ἱπποπόλων Θρῃκῶν ὄρεα νιφόεντα,
ἀκροτάτας κορυφάς, οὐδὲ χθόνα μάρπτε ποδοῖιν·
Ἐξ Ἀθόω δ' ἐπὶ πόντον ἐβήσετο κυμαίνοντα. (2)

Ἀνατολικὸν αὐτῆς ὅριον ἦτο ὁ ἀγάρροος (ὁρμητικὸς) Ἑλλήσποντος. (3) Τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς ὅρια τῆς Θράκης δὲν καθορίζονται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου. Φαίνεται ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν ἐγνώριζε τὸν Βόσπορον, παρὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Στράβωνος, οὔτε τὸν Εὔξεινον Πόντον, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἀναφέρει αὐτόν. (4) Πλὴν τῶν Θρακῶν, γνωρίζει καὶ ἄλλους λαοὺς τῆς Θράκης, τοὺς Κίκονας, (5) τοὺς Πελασγούς, (6) τοὺς Παίονας, (7) τοὺς Μυσούς, (8) τοὺς ὁποίους γενικῶς ὀνομάζει ἱπποπόλους.

Ὡς παραλίους πόλεις αὐτῆς ἀναφέρει τὴν Αἶνον, (9) τὴν Αἰσύμην, (10) τὴν Ἀμυδῶνα, (11) παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, τὴν Σηστόν, (12) τὴν Ἴσμαρον, (13) τὴν Μαρώνειαν, (14) καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὴν Ἴμβρον, (15) Λῆμνον (16) καὶ Σαμοθράκην, (17) ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας καθήμενος ὁ Ποσειδῶν, παρηκολούθει τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Θαυμάζων ἧστο πτόλεμόν τε μάχην τε
ὑψοῦ ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς Σάμου ὑληέσσης
Θρηϊκίης· ἔνθεν γὰρ ἐφαίνετο πᾶσα μὲν Ἴδη
φαίνετο δὲ Πριάμοιο πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν. (18)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Ἡρόδοτος θεωρεῖ τὴν Θράκην ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ὄρους Δυσώρου (19) (τανῦν Μπόζ-δάγ) ἐν Μακεδονίᾳ. Πρὸς βορρᾶν ἐπεκτείνει τὰ ὅριά της μέχρι τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου. Πρὸς νότον μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς δυσμὰς δὲ μέχρι τῆς χώρας τῶν Ἰλλυριῶν τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης δ' αὐτῆς ἐκτάσεως, θεωρεῖ ὁ Ἡρόδοτος τὸ ἔθνος τῶν Θρακῶν τὸ μέγιστον πάντων μετὰ τοὺς Ἰνδούς, ἀλλὰ συνάμα καὶ τὸ μᾶλλον ἀσθενές, ἕνεκα τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἰς πολλὰς φυλάς, καὶ τῆς ἐλλείψεως διοικητικῆς συνοχῆς. «Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι μετά γε Ἰνδοὺς πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο ἢ φρονέοι κατὰ τωὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων κατὰ τὴν γνώμην τὴν ἐμήν. [19] Ἐπίσης καὶ ὁ πολὺ μεταγενέστερος αὐτοῦ Παυσανίας, λέγει ὅτι οἱ Θρᾷκες ἦσαν πολυάριθμοι ὑπολειπόμενοι μόνον τῶν Κελτῶν. «Θρᾳκῶν δὲ πάντων οὐδένες πλείους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων ὅτι μὴ Κελτοί.

---

(1) Βλέπε, Α. Ἀδαμαντίου, Αἱ γεωγραφικαὶ περιπέτειαι τοῦ ὀνόματος Θρᾴκη, (Θρακικά, 1928) σελ. 374 καὶ ἑξῆς.

(2) Ὁμήρου Ἰλιάδος, Ξ, 225-229.

(3) Ὁμήρου Ἰλιάδος, Β, 845.

(4) Πρβλ. Παύλου Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου, σελ. ρνβ, ἐν ὑποσημειώσει.

(5) Ὀδυσσείας, Ι, 47, Ἰλιάδος, Β, 846.

(6) Ἰλιάδος Κ, 426, Β 840.

(7) Ἰλιάδος Β, 848.

(8) Ἰλιάδος Ν, 4.

(9) Ἰλιάδος Β, 844, Δ,520

(10) Ἰλιάδος Θ, 304. Ἐκ τῆς Αἰσύμης κατήγετο ἡ «δέμας εἰκυῖα θεῆσιν» Καστιάνειρα μία τῶν συζύγων τοῦ Πριάμου καὶ μήτηρ τοῦ Γοργυθίωνος.

11) Ὁμήρου Ἰλιάδος, Β, 849.

(12) Ἰλιάδος Β, 836,

(14) Ὀδυσσείας Ι, 40, 198.

(15) Ὀδυσσείας Ι, 197.

(16) Ἰλιάδος Ν, 3, Ξ, 281, Ω, 78.

(17) Α. 593.

(18) Ἰλιάδος Ν, 11-14.

(19) Ἰλιάδος Ν, 11-14.

[20] Ἡροδότου, V, 17. Τὸ ὄρος Δύσωρον ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου.

[21] Ἡροδότου, V, 3.

[22] Παυσανίου, Ι, 9, 5.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) —6—

Κατὰ τὸν Ἑκαταῖον τὸν Μιλήσιον, (1) ἡ Μακεδονία ἀπετέλει μέρος τῆς Θράκης, καθ᾽ ὅσον διάφοροι αὐτῆς χῶραι κατῳκοῦντο ὑπὸ Θρακῶν. Σκύλαξ ὁ γεωγράφος (2) καὶ ὁ Στράβων (3) θεωροῦσι τὴν Θράκην ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μέχρι τοῦ Ἴστρου. (4) Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα ἡ Πιερία, (5) ἡ Πίμπλεια, (6) τὸ Λείβηθρον (7) καὶ ὁ Ὄλυμπος ἦσαν ὀνόματα Θρακικῶν πόλεων καὶ ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατόπιν ἔγιναν Μακεδονικά. «Ἐν Θρῄκῃ ἡ νῦν Μακεδονία καλεῖται». (8) Μετὰ τοῦ Στράβωνος συμφωνοῦσι καὶ οἱ Λατῖνοι Πλίνιος (9) καὶ Πομπώνιος Μέλας. (10)

Ὁ Θουκυδίδης (11) ὡς ζήσας ἐν Θράκῃ ἀκριβέστερον διαγράφει τὰ ὅρια αὐτῆς καὶ πλησιάζει πρὸς τὰ πρὸ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων ὅρια, λέγων ὅτι ἡ Θράκη κεῖται μεταξὺ τοῦ Αἵμου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τοῦ Στρυμόνος.

Οὕτως ἐν τῇ περιόδῳ τῶν αἰώνων, ἡ ἀόριστος καὶ συγκεχυμένη γεωγραφικὴ ἔννοια τῆς Θράκης, ἀρχίζει νὰ καθορίζεται. Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ Θράκη ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἴστρου, ἔχουσα δυτικὸν ὅριον τὸν Στρυμόνα. (12) Ἀπὸ δὲ τῶν πρώτων ἱστορικῶν χρόνων ἤρχιζε νὰ διαστέλλεται ἀπὸ τῆς Θράκης ἡ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος ἐκτεινομένη βορεία χώρα ἡ Ἰλλυρὶς ἢ Ἰλλυρία, ἡ κατόπιν Δαλματία.

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου καὶ ἐντεῦθεν (πρῶτος μ. Χ. αἰών), ὡς ὅρια τῆς Θράκης ἐθεωροῦντο τὰ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀναφερόμενα. Βραδύτερον τὰ ὅρια ταῦτα ἐπεξετάθησαν μέχρι τοῦ Ἴστρου, οὕτως ὥστε ἡ χώρα αὐτη περιελάμβανεν ὅλας τὰς ἐπαρχίας τάς ὁποίας ὁ Πλίνιος ὀνομάζει: Thracia καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ 298 μ. Χ. ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἀπετέλεσαν μίαν τῶν δώδεκα τοπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

Κατὰ τὸν Κλαύδιον Πτολεμαῖ[illegible]ζήσαντα κατὰ τὸν δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα ὅρια τῆς [illegible] βορρᾶν ἦσαν ἡ Κάτω Μυσία (προπολεμικ[illegible] πρὸς δυσμὰς ἡ [illegible] καὶ μέρος [illegible]ίας [illegible] ὄρος Ὄρβηλος μέχρι τοῦ Νέστου [illegible] περιελάμβανε δὲ ἐν ὅλῳ 14 στρατηγίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

(1) Ἑκαταίου, Περίοδος Γῆς.

(2) Σκύλακος, Περίπλους, 67. «Διήκει δὲ ἡ Θράκη ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ, τοῦ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ.

(3) Στράβωνος, Ζ΄, 289, 295, 323.

(4) Ὁ Σκύμνος (664-665) λέγει:

Τὴν ὑπεράνω χώραν δὲ μέχρι τοῦ Ποντικοῦ
Ἴστρου παρατείνουσι Θρᾷκες νεμόμενοι.

(5) Ἡ Πιερία ἔκειτο νοτιοδυτικῶς τῆς Μακεδονίας, κατὰ τὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ Ὀλύμπου, θεωρεῖται δὲ ὡς πατρὶς τοῦ Ὀρφέως καὶ κοιτὶς τῶν Μουσῶν.

(6) Ἀρχαία κώμη τῆς Πιερίας, θεωρουμένη ὡς κατοικία τοῦ Ὀρφέως καὶ ἕδρα τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ Πιμπληΐδες ἐπονομάζονται.

(7) Τὸ Λείβηθρον ἢ τὰ Λείβηθρα, ἦσαν ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Πιερίας, ὅπου αἱ Μοῦσαι ἐνεταφίασαν τὰ λείψανα τοῦ Ὀρφέως, τὰ ὁποῖα κατέστρεψεν ὁ πλημμυρήσας ποταμὸς Σὺς (τανῦν Ζίλιανα]. [Παυσανίου, Θ, 35 Στράβωνος Θ. 410].

(8) Στράβωνος, Ζ΄. 330, 24.

(9) Πλινίου, Hist. Nat.

(10) Πομπ. Μέλα, II, 16.

]11] Θουκυδίδου, II, 97.

[12] Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ ἔννοια τῆς ἀρχαίας Θράκης δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς Εὐρωπαϊκὴν Θράκην, ἀλλ᾽ ὅτι ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πέραν καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαγγαρίου ἀκόμη. Τὸ βασίλειον π. χ. του Λυσιμάχου, ἱδρυθὲν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἔφθανε πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Ἴστρου, ἐπεξετείνετο δὲ καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Καὶ κατ᾽ αὐτὸν δὲ τὸν μεσαίωνα, μεγάλη χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διετήρει ἐπὶ αἰῶνας τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ὀνόματος, ὅπως τὸ θέμα τῶν Θρακησίων.

[13] Πτολεμαίου Γεωγραφία, βιβλ. III κεφ. 11. «Στρατηγίαι δὲ εἰσὶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ [Θράκη] πρὸς μὲν ταῖς Μυσίαις καὶ περὶ τὸν Αἷμον τὸ ὄρος ἀρχομέναις ἀπὸ δυσμῶν: Δανθηλιτική, Σαρδική, Οὐσδικησική, Σελλητική. Πρὸς δὲ τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ὁμοίως στρατηγίαι: Μαιδική, Δροσική, Κοιλητική, Σαπαϊκή, Κορπιλική, Καινική. Καὶ ὑπὲρ μὲν τὴν Μαιδικὴν: Βεσσική, ὑφ᾽ ἣν Βενική, εἶτα Σαμαϊκή. Παρὰ δὲ τὴν ἀπὸ Περίνθου πόλεως μέχρις Ἀπολλωνίας παράλιον ἡ Ἀστικὴ στρατηγία» [Αὐτόθι, III, 11, 6].

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

23/6/35

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) —7

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου (63 π. Χ. — μ. Χ.) ἡ Θράκη διῃρέθη εἰς δύο μεγάλα τμήματα: Εἰς τὴν κάτω τοῦ Αἵμου χώραν καὶ τὴν πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἵμου χώρα ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Μυσία. «Μυσία ἡ ἐν Εὐρώπῃ» (1) ἡ γνωστὴ ἐπαρχία τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων Moesia. Ἡ μεγάλη αὕτη Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία διῃρέθη ἀργότερον ἐπὶ τοῦ Βεσπασιανοῦ (70—79 μ. Χ.) εἰς τὴν ἄνω ἢ Δυτικὴν Μυσίαν (Moesia superior) καὶ τὴν Κάτω ἢ Ἀνατολικὴν Μυσίαν (Moesia inferior), χωριζομένας διὰ τοῦ ποταμοῦ Κίμβρου μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς τὸ Δούναβιν

Αἱ δύο αὗται Μυσίαι ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ διῃρέθησαν εἰς πέντε μικροτέρας ἐπαρχίας.

α΄. Τὴν Πρώτην Μυσίαν μὲ πρωτεύουσαν τὸ Βιμινάκιον, τὸ σημερινὸν Βιδίνιον.

β) Τὴν Δαρδανίαν, μεταξὺ τοῦ ὄρους Σκάρδου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μάργου (νῦν Μοράβα), μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Σκούπους, τὰ σημερινὰ Σκόπια.

γ) Τὴν Ριπαίαν, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ρατιαρίαν, (τὴν νῦν Νικόπολιν παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰάνδρα εἰς τὸν Δούναβιν).

δ) Ἔσω Δακίαν, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σαρδικὴν τὴν σημερινὴν Σόφιαν.

ε΄.) Τὴν Πραιβαλιτάναν, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σκόδραν.

Εἰς τὴν Θράκην προσετέθη ἡ Δευτέρα Μυσία, ἤτοι τὸ μεταξὺ Αἵμου καὶ Δουνάβεως ἀνατολικὸν μέρος, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν, τὴν μετὰ ταῦτα Πρεσθλάβαν, ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τῶν Βουλγάρων, καὶ ἡ Μικρὰ Σκυθία, ἡ σημερινὴ περίπου Δοβρουτζᾶ, μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους ἢ Τόμιν, τὴν μετὰ ταῦτα Κωνσταντιανὴν τῶν Ρωμαίων, Κωνσταντίαν τῶν Βυζαντινῶν νῦν δὲ Κωνστάντζαν.

Ἡ Ἐπαρχία τῆς Θράκης τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἶχεν ὡς σύνορα τὰ αὐτὰ περίπου τὰ μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Πρὸς δυσμὰς εἶχε σύνορα τὸν ποταμὸν Νέστον καὶ τὰ ὄρη Ροδόπην καὶ Ὄρβηλον, ἅτινα ἐχώριζον τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης. Πρὸς βορρᾶν τὸν Αἷμον, ὅστις ἐχώριζεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κάτω Μυσίας. Πρὸς ἀνατολὰς τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον. Πρὸς νότον τὴν Προποντίδα, τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Πλὴν δηλαδὴ τῆς προπολεμικῆς Θράκης, περιελάμβανε καὶ τὴν λεγομένην Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν ἥτις ἀπὸ τοῦ 1886 ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Βουλγαρικοῦ βασιλείου. (2)

Ἡ περιορισθεῖσα γεωγραφικὴ αὕτη ἔννοια τῆς Θράκης, ὑπῆρξε μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν αὐτοκρατόρων. Ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος ἐγένετο ἡ μεγάλη ἀναδιοργάνωσις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἥτις κατέληξεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ ὄνομα Θράκη ἐπανέκτησε τὴν [illegible] γεωγραφικὴν ἔννοιαν [illegible] τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ. Κατὰ τὴν νέαν αὐτὴν διοικητικὴν διαίρεσιν [illegible] ἐφήρμοσεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, τὸ Ἀνατολικὸν [illegible]κὸν κράτος ἢ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία διῃρέθη εἰς δύο μεγάλας ἐπαρχίας ἐπαρχιότητας τὴν Praefectura Orientis (ἐπαρχία τῆς Ἀνατολῆς) καὶ τὴν Praefectura Illyrici (Ἐπαρχία τῆς Εὐρώπης). Ἐκ τούτων ἡ Praefectura Orientis διῃρεῖτο εἰς πέντε διοικήσεις (Dioecesis), τὴν Ἀνατολὴν, τὰς πέραν τοῦ Ταύρου κτήσεις, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Θράκην.

Ἡ Διοίκησις τῆς Θράκης (Dioecesis Thraciarum), περιελάμβανεν ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ἐκτεινομένην χώραν, μέχρι τοῦ κάτω Δουνάβεως, τοῦ Ἴστρου τῶν ἀρχαίων διῃρεῖτο δὲ κατὰ τὴν Notia dignitatum et administrationum Orientis κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος εἰς ἓξ ἐπαρχίας.

α΄. Τὴν κάτω Μυσίαν ἢ Δευτέραν, (τὴν προπολεμικὴν Βουλγαρίαν) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν.

β΄. Τὴν Μικρὰ Σκυθίαν (Scythis Minor) μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Τόμους ἢ Τόμιν.

γ΄. Τὴν Θράκην ὑπὸ περιωρισμένην ἔννοιαν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Ἕβρου μὲ πρωτεύουσαν τὴν Φιλιππούπολιν.

δ΄. Τὸν Αἱμίμοντον (Haemi montis), ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Ἕβρου μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν.

ε΄) Τὴν Ροδόπην ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου ὄρους πρὸς νότον μέχρι τῆς παραλίας, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Αἶνον, καί,

στ΄.) Τὴν Εὐρώπην, καταλαμβάνουσαν τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἡράκλειαν καὶ (ἀρχαίαν Πέρινθον) (3).

---

(1) Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Μυσίαν κειμένην πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μεταξὺ τῆς Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου πρὸς βορρᾶν, τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς δυσμάς, τῆς Λυδίας πρὸς νότον καὶ τῆς Φρυγίας, καὶ τῆς Βιθυνίας πρὸς ἀνατολάς.

(2) Περὶ τῆς γεωγραφικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Θράκης κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, βλέπε, Δημητρίου Καλαποθάκη, De Thracia provencia Romana, 1893 Πρβλ. καὶ Ἀ. Ἀδαμαντίου αὐτόθι σελ. 379.

(3) Ἱεροκλέους Συνέκδημος, 632—637. Πρβλ. καὶ Κ. Πορφυρογεννήτου, Περὶ Θεμάτων, II, 46—48.

Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, ἡ Θράκη ἀπετελεῖτο ἐκ τεσσάρων [illegible] ἐπαρχιῶν καὶ δύο ἄλλων βορειοτέρων, αἱ ὁποῖαι περιελάμβανον τὴν ἀρχαίαν Θράκην ἀπὸ τοῦ Αἵμου μέχρι τοῦ Ἴστρου: τὴν Μυσίαν [illegible] πρωτεύουσαν τὴν Μαρκιανούπολιν καὶ τὴν Σκυθίαν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Τόμιν. Ἀργότερον ὅμως, ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας [illegible] τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος, ἡ διαίρεσις αὕτη ἀντικατεστάθη ὑπὸ [illegible] Θέματος (1) τῆς Θράκης ἢ τῆς Εὐρώπης, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Φιλιππούπολιν.

26
2-11-1935

[illegible] θέματα ἀντιστοιχοῦντα στρατιωτικαὶ διαιρέσεις, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων [illegible] μία λεγεών. Τὸ ὄνομα θέμα, εἰσήχθη εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν [illegible] τὰ μέσα τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, ἀντικατεστάθησαν τὸ τῶν Ἐπαρχιῶν. Τὰ θέματα τοῦ Βυζαντίου μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Ἀράβων, μέχρι τοῦ [illegible] Ταύρου, ἦσαν 29, ἐκ τῶν ὁποίων 12 εὑρίσκοντο ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ 17 [illegible] τῆς Ἀσίας.

Τὰ τῆς Εὐρώπης ἦσαν: Ἡ Θράκη, ἡ Μακεδονία, ὁ Στρυμών, ἡ Θεσσαλονίκη, [illegible] Ἑλλάς, ἡ Πελοπόννησος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Νικόπολις, τὸ Δυρράχιον, ἡ [illegible], ἡ Σικελία καὶ ἡ Χερσών. Τὰ δὲ τῆς Ἀσίας: Τὸ Ἀνατολικόν, τὸ [illegible], τὸ τῶν Θρακησίων, τὸ Ὀψίκιον, τὸ Ὀπτίματον, τὸ Βουκελλάριον, [illegible], ἡ Χαλδία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Κολώνεια, ἡ Σεβάστεια, ἡ [illegible], ἡ Σελεύκεια, τὸ Κιβυρραιωτῶν, ἡ Κύπρος, ἡ Σάμος, καὶ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος.

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) **8**

Ἡ Διοικητικὴ αὕτη διαίρεσις τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου διήρκεσεν μέχρι τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. Οὕτως ἀπὸ τοῦ ὀγδόου περίπου αἰῶνος π.Χ. μέχρι τοῦ ἑβδόμου μ.Χ. ἤτοι ἐπὶ 15 περίπου αἰῶνας, τὸ ὄνομα Θρᾴκη ἐσήμαινε τὸ ἥμισυ περίπου ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας κειμένης χώρας τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, μέχρι τοῦ κάτω Δουνάβεως.

Καὶ τὸν ἔνατον αἰῶνα, ἐπὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, τὸ Βυζαντινὸν κράτος διῃρέθη εἰς 29 θέματα, (1) ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 17 ἀνῆκον εἰς τὴν Ἀσίαν, τὰ δὲ 12 εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ θέμα τῆς Θρᾴκης, ἢ τὸ ὀνομαζόμενον Πρωτονθέμα τὸ Θρᾳκῷον ὑπὸ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, μεγάλως εἶχε σμικρυνθῇ, περιελαμβάνετο δὲ ἐντὸς νοητῆς γραμμῆς ἀρχομένης ἴσως ὀλίγον κατωτέρω τῆς Σωζουπόλεως (τῆς ἀρχαίας Ἀπολλωνίας) καὶ ἐξικνουμένης πρὸς τὸ Διδυμότειχον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐλάμβανεν νοτιοδυτικὴν διεύθυνσιν, πιθανῶς τὸν ῥοῦν τοῦ Ἕβρου, εἰς τρόπον ὥστε ἔξω τοῦ θέματος τούτου παρέμεινεν ὄχι μόνον ἡ Φιλιππούπολις ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. (2)

Κατ' ἄλλους συγγραφεῖς (3) τὸ θέμα τῆς Θρᾴκης ἦτο ἀκόμη περισσότερον περιωρισμένον, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, μέχρι τῆς Προποντίδος πρὸς νότον τῆς Ραιδεστοῦ. Κατὰ δὲ τὸν Παπαρρηγόπουλον, (4) τὰ σύνορα τοῦ θέματος τῆς Θρᾴκης μικρὸν ἀπεῖχον τοῦ Ἀναστασιανοῦ τείχους, ὡς ἐσχάτη δὲ πόλις αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο ἡ Τραϊανούπολις.

Ἀντιθέτως, τὸ θέμα τῆς Μακεδονίας περιελάμβανε σχεδὸν ὁλόκληρον τὴν Θρᾴκην, ἔχον ὡς πρωτεύουσαν τὴν Ἀδριανούπολιν. (5) Οὗτος δὲ εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον, μολονότι ὁ Βασίλειος ὁ Α' ἐγεννήθη ἐν Ἀδριανουπόλει, ἐπωνομάσθη Μακεδών, καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ Μακεδονική.

Ἡ κεντρικὴ Μακεδονία ἀπετέλει τὸ θέμα τῆς Θεσσαλονίκης μὲ πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Μεταξὺ τοῦ θέματος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ θέματος τῆς Μακεδονίας ὑπῆρχε τὸ θέμα τοῦ Στρυμόνος, τὸ ὁποῖον κατά τινας ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Ἕβρου, κατ' ἄλλους δὲ περιωρίζετο ἐντὸς τῆς κοιλάδος τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ ὁρίων.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν περιωρισ[illegible] πολιτικὴν ἄποψιν ἔννοιαν τῆς Θρᾴκης, ἡ Ἐκκλησί[illegible] ἐπὶ μακρότερον χρόνον τὴν εὐρυτέραν σημασί[illegible]κης συνδυάζουσα πο[illegible] τίτλον [illegible] καὶ [illegible] «Ἔξαρχος πάσης Θρᾴκης καὶ Μ[illegible]» (6)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπὶ τῶν Παλαιολόγων τὸ [illegible] Θρᾴκης ἦτο ἀκόμη πολὺ περιωρισμένον, κατὰ δὲ τὸν κα[illegible] τὴν κ. Ἀ. Ἀδαμαντίου, περιελάμβανεν μόνον τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰ πέριξ. (7) Ἡ Κωνσταντινούπολις μόνον ἦρκει, ὁ ἀνεκτίμητος οὗτος θησαυρός, ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων, «τῆς Θρᾴκης τὸ κάλλιστον τε καὶ τιμιώτατον μέρος», ὅπως λέγει Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος. (8)

Ἐν τούτοις ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐκτάσεως τῆς παλαιᾶς Θρᾴκης, δὲν ἀπεσβέσθη τελείως, οἱ δὲ Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ ὁσάκις ἀναφέρουν αὐτήν, ἐννοοῦσιν ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν αὐτῆς ἔννοιαν. Ὁ Ἰ. Καντακουζηνός, ὁ Νικ. Χωνιάτης, ὁ Γρηγορᾶς, ὁ Χαλκοκονδύλης καὶ ἄλλοι, περιγράφοντες τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν αἱ βόρειαι τοῦ κράτους χῶραι, ὀνομάζουσιν αὐτὰς Θρᾳκῷα μέρη ἢ Θρᾴκην, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λίαν περιωρισμένην ἔκτασιν τοῦ θέματος τῆς Θρᾴκης. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1365 καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὡς πρωτευούσης αὐτῶν, οἱ σύγχρονοι Βυζαντινοὶ δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν Θρᾴκην.

---

(1) Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐκδ. Ἐλευθερουδάκη, Τόμ. Δ'. σελ. 29 καὶ ἑξῆς. Τὰ ὀνόματα τῶν Εὐρωπαϊκῶν θεμάτων ἢ τῆς Δύσεως ἦσαν: Ἡ Θρᾴκη, ἡ Μακεδονία, ὁ Στρυμών, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ κυρίως Ἑλλάς, ἡ Πελοπόννησος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Νικόπολις, τὸ Δυρράχιον, ἡ Λογγιβαρδία, ἡ Σικελία καὶ ἡ Χερσών. Τῶν δὲ Ἀνατολικῶν ἦσαν: τὸ Ἀνατολικόν, τὸ Ἀρμενικόν, τὸ τῶν Θρᾳκησίων, τὸ Ὀψίκιον, τὸ Ὀπτίματον, τὸ Βουκελλαρίων, τὸ Παφλαγόνων, ἡ Χαλδία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Κολώνεια, ἡ Σεβάστεια, ἡ Λυκανδός, ἡ Σελεύκεια, τὸ Κιβυρραιωτῶν, ἡ Κύπρος, ἡ Σάμος καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Πρβλ. καὶ χάρτην τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Παπαρρηγοπούλου, Τόμ. Δ'. σελ. 244—245.

(2) Ὁ χάρτης τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, ὁ ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐρρίκου Kiepert ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Παπαρρηγοπούλου, ἐπεκτείνει τὰ ὅρια τοῦ θέματος τῆς Θρᾴκης μέχρι τῆς Χριστουπόλεως (νῦν Καβάλλας). Τὴν αὐτὴν ἔκτασιν κατέχει καὶ εἰς τὸν ὑπὸ μικρὰν κλίμακα δημοσιευθέντα χάρτην ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους τοῦ Παπαρρηγοπούλου (Τόμ. Δ', σελ. 244—245). Πρβλ. Ἀ Ἀδαμαντίου, αὐτόθι σελ. 385.

(3) Ὅπως G Droysen εἰς τὸν Ἄτλαντά του (Allgemeiner historischer Handatlas, 1886). ὁ Schlumberger εἰς τὸν Νικηφόρον Φωκᾶν καὶ ὁ Diehl, Histoire de l' Empire Byjantin 1919 (ἐν τέλει).

(4) Κ. Παπαρρηγοπούλου, ἱστορία, Τόμ. Δ', σελ. 31.

(5) Αὐτόθι Τόμ. Δ'. σελ. 31.

(6) Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, Τόμ. V σελ. 476. Ὁ Μητροπολίτης λ. χ. Ἡρακλείας φέρει τὸν τίτλον Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας ἔχων ὑπ' αὐτὸν 17 ἐπισκόπους, καὶ ἐλέγετο «Πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας.

(7) Ἀδ. Ἀδαμαντίου, αὐτόθι. σελ. 386.

(8) Κ. Πορφυρογέννητος, περὶ θεμάτων σελ. 44.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

7/7/35

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) **9**

Ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου (527—565), ὁ ότε οἱ Σλαῦοι καὶ οἱ Βούλγαροι ἤρχισαν νὰ διαβαίνωσι τὸν Δούναβιν καὶ νὰ ἐπιδράμωσι τὴν Θρᾴκην, ἡ Θρᾴκη ἤρχισε νὰ περιορίζεται καὶ νὰ λαμβάνη τὴν ἐπικρατήσασαν ἔκτοτε στενωτέραν γεωγραφικὴν ἔκτασιν.

Καὶ ἐνῷ ἐν Εὐρώπῃ ἡ Θρᾴκη ἤρχισε περιοριζομένη, ἄλλη χώρα ἐμφανίζεται ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, τὸ θέμα τῶν Θρᾳκησίων, ἓν τῶν μεγαλειτέρων καὶ σπουδαιοτέρων θεμάτων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Περιελάμβανε δὲ τὰς ἱστορικὰς καὶ πλουσιωτάτας χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας: Λυδίαν, Καρίαν καὶ μέρος τῆς Φρυγίας, καὶ πλέον τῶν εἴκοσι καὶ μιᾶς πόλεων, γνωστοτάτων ἐκ τῆς ἱστορίας: τὴν Ἔφεσον, Σμύρνην, Σάρδεις, Μίλητον, καὶ ἄλλας Πλὴν τοῦ ὀνόματος, «Θέμα Θρᾳκησίων», ὠνομάζετο καὶ «Ἰωνία», ἡ δὲ συσχέτισις τῶν δύο ὀνομάτων τούτων ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν οὐδὲν ἄλλο δεικνύει ἡμῖν παρὰ τὴν συνέχειαν τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως.

Πρωτεύουσα τοῦ θέματος τῶν Θρᾳκησίων ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Ἔφεσος.(1) Ἔλαβε δὲ τὴν ὀνομασίαν ταύτην βεβαίως ὑπὸ Θρᾳκικῶν ἀποικιῶν αἱ ὁποῖαι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἀπῴκησαν τὸ μέρος ἐκεῖνο. Πιθανώτερον ὅμως νὰ ὠνομάσθη οὕτως, ὅπως καὶ ἄλλα θέματα, ἀπὸ τοῦ σώματος στρατοῦ ἐκ Θρᾳκῶν, ἑδρεύοντος ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, οἱ ὁποῖοι ἐκαλοῦντο Θρᾳκήσιοι. Ὁ Κ. Πορφυρογέννητος, ἄλλως τε, λέγει: (2) «Ὠνομάσθησαν δὲ Θρᾳκήσιοι διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς τῶν Θρᾳκῶν γῆς». Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάληξιν —ήσιοι, αὕτη εἶναι ἴσως Ἑλληνική, προερχομένη ἀπὸ τοῦ ἐκ Θρᾳκῶν σώματος στρατοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο Thracenses (3)

Ἀπὸ ἀπόψεως σπουδαιότητος, ἐθεωρεῖτο ἓν τῶν μεγαλειτέρων καὶ σημαντικωτέρων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ὡς στρατηγοὶ δὲ τοῦ θέματος τούτου ἐξελέγοντο ἐκ τῆς τάξεως τῶν πατρικίων καὶ μαγίστρων, καὶ ὁ μισθὸς αὐτῶν ἦτο ἀνώτερος τῶν στρατηγῶν τῶν ἄλλων θεμάτων. (4)

Τὸ θέμα τῶν Θρᾳκησίων, ἔζησεν ἐπὶ πέντε περίπου αἰῶνας.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἱστο[illegible]ης, νομίζομεν [illegible]ομέν[illegible] τῆς γεωλογικῆς συστάσεως καὶ γεωγραφικῆς κατασ[illegible] Ἑλληνικῆς χερσονήσου, τῆς ὁποίας ἀναπόσπαστον [illegible]αι ἡ Θρᾴκη.

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος ἐξαπλοῦτ[illegible] τὸ μέσον περίπου τῶν τριῶν μεγάλων ἠπείρων τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου: Εὐρώπης, Ἀσίας, καὶ Ἀφρικῆς. Κεῖται δὲ μεταξὺ 45ο 44ο καὶ 35ο βορείου πλάτους, ἀπὸ τοῦ Ἴστρου μέχρι τῆς Κρήτης συμπεριλαμβανομένης, καὶ μεταξὺ τῶν μεσημβρινῶν 31ο καὶ 27ο, ἀπὸ τῆς νήσου Φέρρου, συμπεριλαμβάνουσα καὶ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατέχει δὲ ἐπιφάνειαν 470.131 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 24.500.000 περίπου κατοίκων.

Ἐξ ὅλων τῶν χερσονήσων τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης, εἶναι ἡ μᾶλλον πολυσχιδὴς χώρα, ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ βαθυτάτων κόλπων, οἱ ὁποῖοι εἰσχωροῦσιν βαθέως εἰς τὴν ξηράν. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θυάμιδος (κοινῶς Καλαμᾶς) ποταμοῦ τῆς Ἠπείρου, μέχρι τοῦ Αἱμονίου ἀκρωτηρίου, τὰ παράλια αὐτῆς ἔχουσι μῆκος 5.500 περίπου χιλιόμετρα.

Γεωλογικῶς ἐξεταζομένη ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀζωϊκὰ (5) καὶ μεσοζωϊκὰ πετρώματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξαπλοῦνται καινοζωϊκὰ καὶ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα. Διὰ νοητῆς γραμμῆς, φερομένης ἀπὸ τῶν δυτικῶν συνόρων τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ φθανούσης μέχρι τῶν Καμβουνίων ὀρέων, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Πηλίου, ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος πετρογραφικῶς δύναται νὰ νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο τμήματα: τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν.

---

(1) Παπαρρηγοπούλου, Τομ. Δ΄, σελ. 23. Τὸ θέμα τῶν Θρᾳκησίων οἱ Ἄραβες ἐκάλουν Ἐλ—Ἐφεσὶς ἢ Ἐλ—Ἀφασὶν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἐφέσου, ἐξ οὗ ὑποτίθεται ὅτι ἦτο καὶ ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ.

(2) Κ. Πορφυρογεννήτου, Περὶ Θεμάτων σελ. 24.

(3) Ἀδ. Ἀδαμαντίου, αὐτόθι σελ. 389.

(4) Ὁ στρατηγὸς τῶν Θρᾳκησίων ἐλάμβανε κατ' ἔτος ὡς μισθὸν 40 λίρας χρυσᾶς, ἤτοι 43.200 περίπου δραχμάς, κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸν αὐτὸν μισθὸν ἐλάμβανον καὶ οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Ἀρμενικοῦ θέματος. Κ. Παπαρρηγοπούλου, Τομ. Δ΄, σελ. 33.

(5) Ἀζωϊκὸς αἰὼν ἢ ἄλλως ἀρχαϊκὸς ἢ ἀρχαιολιθικὸς, ὀνομάζεται ἡ ἀρχαιοτάτη ἐκείνη περίοδος τῆς γῆς ἥτις προηγήθη τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Ἐπειδὴ δὲ καί τινες πρὸς τὴν περίοδον ταύτην συμπίπτει ἡ πρώτη ἐμφάνισις δηλαδὴ ἡ ἠὼς τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου, ἡ περίοδος αὕτη ὀνομάζεται ἠωζωϊκὸς αἰών. Προτιμᾶται ὅμως ὁ ὅρος ἀρχαιολιθικός. Τὰ πετρώματα τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀποτελοῦνται κυρίως ἐκ γνευσίου, μαρμαρυγιακοῦ σχιστολίθου καὶ φυλλίτου, οἱ ὁποῖοι ἐγκλείουσι μάρμαρα καὶ ἄλλα καὶ ἀποτελοῦσι τὸ λεγόμενον ἀζωϊκὸν ἢ ἀρχαιολιθικὸν σύστημα. Ἔχουσι δὲ πάχος 30.000 περίπου μέτρων, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ βάθρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπικάθηνται οἱ νεώτεροι ἰζηματογενεῖς σχηματισμοί.

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 10

Τὸ ἀνατολικὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἀζωϊκὰ πετρώματα, σχηματισθέντα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὐδὲν ὀργανικὸν ὂν εἶχεν ἐμφανισθῇ ἐπὶ τῆς Γῆς. (1) Τὸ δὲ δυτικὸν τμῆμα περιλαμβάνον τὴν Βοσνίαν, Μαυροβούνιον, Ἀλβανίαν καὶ Ἤπειρον καὶ τὸ πλεῖσον τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται ἀπὸ μεσοζωϊκὰ καὶ καινοζωϊκὰ πετρώματα, σχηματισθέντα εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἀνόργανος δημιουργία ἀρκούντως εἶχεν ἐξελιχθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ὀρεογραφικῶς ἐξεταζομένη ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος παρουσιάζει δύο οὐσιώδεις διαφοράς. Διὰ τῆς αὐτῆς νοητῆς γραμμῆς διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: α'.) Τὴν Ἑλληνο - Τουρκικὴν πτυχώδη χώραν, ἔνθα εὑρίσκεται ἡ Βοσνία, ἡ Ἑρζεγοβίνη, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἀλβανία, ἡ Ἤπειρος καὶ ἡ Παλαιὰ Ἑλλὰς μέχρι τῆς παλαιᾶς ὁροθετικῆς γραμμῆς καὶ β'.) Εἰς τὴν «διερρηγμένην ἢ τεμαχιστὴν χώραν» περιλαμβάνουσαν τὴν ὀρεινὴν καὶ λοφώδη Σερβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, Μακεδονίαν καὶ Θράκην.

ΘΡΑΚΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ

Τὸ πλεῖστον τῶν Θρᾳκικῶν παραλίων εἶναι ῥηξιγενῆ, ἐσχηματίσθησαν δηλαδή, ἐκ τῆς καθέτου διαρρήξεως καὶ ἀποκοπῆς τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἐκάλυψαν τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν Βουλγαρικῶν παραλίων δὲν ὑπάρχουσι νῆσοι καὶ κόλποι, πλὴν τοῦ κόλπου τῆς Βάρνης καὶ τοῦ Πύργου μέχρι τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ ἐκτάσεως 200 περίπου χιλιομέτρων, ἡ δὲ παραλία εἶναι ἀπότομος καὶ βραχώδης.

Ὁ Βόσπορος (2) μὲ τὸ ὁρμητικόν του ρεῦμα ὁμοιάζει πρὸς μεγάλον ποταμόν.

Ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου, ἐκτείνεται ὁ Κεράτιος κόλπος, βαθέως εἰσχωρῶν εἰς τὴν ξηρὰν ὅστις μορφολογικῶς ἐξεταζόμενος κατατάσσεται εἰς τὰς λεγομένας στοματολίμνας, ὅπως καὶ αἱ ἀγχίαλοι λίμναι, Μικρὸς Τσεκμετζὲς (Ρήγιον) καὶ Μεγάλος Τσεκμετζὲς (Ἀθύρας) κείμεναι 17 χιλιόμετρα δυτικώτερον αὐτοῦ.

Τὰ παράλια τῆς Προποντίδος ἐπὶ ἐκτάσεως 135 χιλιομέτρων, ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρημνώδη καὶ ἀλίμενα. Ἀπὸ δὲ τῆς Ραιδεστοῦ ἐπὶ μήκους 156 χιλιομέτρων, μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἕλλης, ἡ παραλία ἐπίσης εἶναι κρημνώδης καὶ ἄνευ φυσικῶν λιμένων, πλὴν τῆς Καλλιπόλεως, ἥτις ἔχει μικρὸν ὅρμον.

Ὁ Ἑλλήσποντος (3) εἶναι γ[illegible] τῶν γεωλογικῶν χρόνων τῶν καλουμένων δ[illegible] εἶναι σύγχρο[illegible] Ἑλλησπόντου στρώματα νεωτέρων γ[illegible] ἐποχῶν (σαρματικὰ στρώματα τῆς τριτογενοῦς πε[illegible]

Πρὸς τὰ γεωλογικὰ ταῦτα δεδομένα, συμφωνεῖ καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν ἀρχαίων παράδοσις, καθ' ἣν πρὸ τῶν ἄλλων κατακλυσμῶν, δηλαδὴ τοῦ Ὠγύγου, τοῦ Δευκαλίωνος καὶ Λυκάονος, ἐγένετο καὶ ἄλλος μεγαλείτερος καθ' ὃν διερράγη τὸ περὶ τὰς Συμπληγάδας Πέτρας στόμα, κατέκλυσε τὴν Προποντίδα, διέρρηξεν τὸν Ἑλλήσποντον καὶ κατέκλυσεν ἀρκετὸν μέρος τῆς Ἀσιατικῆς γῆς καὶ μέρος τῆς Σαμοθράκης. Οἱ κάτοικοι τῆς Σαμοθράκης εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς διασώσεως αὐτῶν, ἤγειραν βωμούς, ὅπου ἔθυον εὐχαριστοῦντες τοὺς θεούς. (4)

---

(1) Ἀπὸ τοιαῦτα ἀζωϊκὰ πετρώματα ἀποτελοῦνται: Τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Ὄθρυος, μικρὸν τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Ξηροχωρίου, ἡ Νοτιο-ἀνατολικὴ Εὔβοια, μέγα μέρος τῆς Ἀττικῆς (Πεντέλη, Ὑμηττός, Λαύριον), ὅλαι σχεδὸν αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τμήματά τινα τῆς Νοτιο-δυτικῆς Πελοποννήσου (Πάρνων Ταΰγετος), καὶ ἡ Κρήτη. Τὰ ἀζωϊκὰ ταῦτα πετρώματα, δὲν περιέχουσιν ἀπολιθώματα, καὶ εἶναι: τὰ μάρμαρα, ὁ μαρμαρυγιακὸς σχιστόλιθος, ὁ γνεύσιος καὶ ὁ γρανίτης.

(2) Τὸ μῆκος τοῦ Βοσπόρου ἕνεκα τῶν πολλῶν ἑλιγμῶν, τοὺς ὁποίους σχηματίζει, ἀνέρχεται εἰς 31.700 μέτρα, ἐνῷ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν θὰ εἶχε μόνον 28.500 μέτρα. Τὸ μεγαλείτερον πλάτος αὐτοῦ κατὰ τὸ βόρειον μέρος στόμα ἀνέρχεται εἰς 4.700 μέτρα, κατὰ δὲ τὸ νότιον εἰς 2.500 μέτρα. Τὸ στενώτερον αὐτοῦ πλάτος κατὰ τὸ Ρούμελη-Χισάρ, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου κατὰ τὸ 515 π. Χ. ἔζευξεν ὁ ἀρχιτέκτων Μανδροκλῆς, ἀνέρχεται εἰς 660 μέτρα. Ἡ μεγίστη ταχύτης τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 9-10 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ποικίλλουσα ἀναλόγως τοῦ βάθους αὐτοῦ. Ἡ δὲ μέση, ὑπολογίζεται εἰς 3-4 χιλιόμετρα. Τὸ βάθος αὐτοῦ κατὰ τὸ βορειότερον μέρος περὶ τὸ Σεϊτὰν Ἀκιντισῆ, φθάνει εἰς 120 μέτρα, τὸ δὲ μέσον εἰς 50-70 μέτρα.

Αἱ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου εἶναι ἀπότομοι καὶ Κρημνώδεις. Οὕτως ὑπὲρ τὸν Μπουγιοὺκ-Δερέ, ἡ ἀκτὴ ἔχει ὕψος 250 περίπου μέτρα, καὶ μόνον ὁ Κάτω Βόσπορος εἶναι χαμηλότερος.

(3) Τὸ μῆκος τοῦ Ἑλλησπόντου ἀνέρχεται εἰς 61 περίπου χιλιόμετρα, τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ ποικίλλει ἀπὸ 1.300—7.400 μέτρων καὶ εἶναι ἀβαθέστερος τοῦ Βοσπόρου καὶ ὀλιγώτερον κρημνώδης. Τὸ μέγιστον βάθος αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 88 μέτρα, τὸ δὲ μέσον εἰς 45-55 μέτρα. Ἡ μέση ταχύτης τοῦ ῥεύματος τοῦ Ἑλλησπόντου ἀνέρχεται εἰς 2.500—3000 μέτρα καθ' ὥραν. Παρὰ τὰ Δαρδανέλλια ὅμως φθάνει μέχρι 3.700, ἐνίοτε δὲ καὶ μέχρι 7.000 μέτρων.

(4) Τὸ ὅτι ἡ Σαμοθράκη συνείχετο ποτὲ μετὰ τῆς Θράκης, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὑδρογραφίας τῶν πέριξ θαλασσῶν. Ἐνῷ μεταξὺ Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης τὰ ὕδατα εἶναι βαθύτατα, τοὐναντίον μεταξὺ Σαμοθράκης καὶ Αἴνου τὸ βάθος εἶναι ὅλως ἀσήμαντον, ἐξ οὗ κατὰ τοὺς γεωλόγους, ἡμέραν τινὰ ἡ Σαμοθράκη θὰ ἑνωθῇ μετὰ τῆς Αἴνου, διὰ τῆς βαθμιαίας ἐπιχώσεως τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου.

Πάντοτε μᾶς ἀντιγράφουν εἰς τὰ σχέδια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) II

Ἡ παραλία τοῦ Θρᾳκικοῦ κόλπου δὲν εἶναι πανταχοῦ κρημνώδης καὶ βραχώδης, ὅπως τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Προποντίδος. Μάλιστα εἴς τινα μέρη εἶναι χαμηλή, σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς προσχώσεως τῆς ἰλύος τῶν ποταμῶν. Ἐκ τῶν κόλπων τῆς Θρᾳκικῆς παραλίας ὁ μεγαλείτερος εἶναι ὁ Μέλας κόλπος ἢ τοῦ Σάρρου ἢ τοῦ Ξηροῦ. Μετὰ τὸν Μέλανα κόλπον κεῖται ὁ Κόλπος τῆς Αἴνου, ὅπου ἐκβάλλει ὁ Ἕβρος ποταμός, εἷς τῶν μεγαλειτέρων ποταμῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ὅστις ἔχει προσχώσει μέγα μέρος τοῦ κόλπου. Ἄλλος κόλπος εἶναι ὁ τοῦ Πόρτο - Λαγό, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ ἀβαθὴς λίμνη Μπουρού, ἡ Βιστονὶς τῶν ἀρχαίων. Δυτικώτερον ἐξαπλοῦται ὁ κόλπος τῆς Καβάλλας βορειο-δυτικῶς τῆς Θάσου, ὅπου ὑπάρχουσι καὶ αἱ εὐφορώτεραι γαῖαι τῆς Μεσημβρινῆς Θρᾴκης.

ΟΡΗ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΑΙΜΟΣ

Τὸ μεγαλείτερον ὄρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι ὁ Αἷμος, ἐκτεινόμενος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζων τὴν κυρίως Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας. Τουρκιστὶ ὀνομάζεται Μπαλκάν, ἤτοι ὄρος, ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ δὲ τούτου ὀνόματος, ὁλόκληρος ἡ Ἑλληνικὴ ἢ Ἰλλυρικὴ χερσόνησος κακῶς ἐπωνομάσθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων Βαλκανικὴ Χερσόνησος, ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον διεθνῶς εἶναι μᾶλλον γνωστή. Βουλγαριστὶ ὀνομάζεται, Στάρα—Πλανίνα, δηλαδὴ Μέγα ὄρος.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν ὠνομάσθη Αἷμος ἀπὸ τοῦ Αἵμου, υἱοῦ τοῦ Βορέου καὶ τῆς Ὠρειθυίας, θυγατρὸς τοῦ Ἐρεχθέως. Κατά τινας ὁ Αἷμος ἦτο σύζυγος τῆς νύμφης Ῥοδόπης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγέννησε τὸν Ἕβρον, κατ' ἄλλους δὲ ἀδελφὸς τῆς Ῥοδόπης, καὶ ὅτι ἕνεκα τῶν ἀθεμίτων σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν, ὀργισθεὶς ὁ Ζεὺς μετεμόρφωσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὁμώνυμα ὄρη τὸν Αἷμον καὶ τὴν Ῥοδόπην.

Ὁ Αἷμος γεωγραφικῶς ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ μεγάλου ὀρεινοῦ τόξου τὸ ὁποῖον ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν βορειο-ἀνατολικῶν Ἄλπεων, σχηματίζει τὰ Καρπάθια καὶ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἄλπεις. (1) Τὸ τόξον τοῦτο διακοπτόμενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ περὶ τὰς Σιδηρᾶς πύλας, συνεχίζεται πρὸς νότον μέχρι τοῦ Τιμὸκ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως ἐκβάλλοντος παρὰ τὸ Βιδίνιον, ὅπου ὑπάρχουσι τὰ μεταξὺ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας ὅρια.

Ἀπὸ τοῦ Τιμὸκ ἄρχεται κυρίως ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Αἵμου, ἥτις καμπτομένη τοξοειδῶς διευθύνεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ καταλήγει εἰς ἀπόκρημνον ἀκτὴν ὕψος 60 μέτρων, τὸ Αἱμόνιον ἀκρωτήριον (Ἐμινέ).

Τὰ πετρώματα τοῦ Αἵμου ἀντιπροσωπεύουσι ὅλας τὰς γεωλογικὰς περιόδους, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν νεωτάτων καὶ ἐκπροσωποῦσιν ὅλας τὰς πετρογραφικὰς φύσεις αὐτῶν. Ἡ σημερινὴ αὐτοῦ κατάστασις, εἶνε συνέπεια τῆς τεκτονικῆς διασκευῆς καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἐξωτερικῶν μορφολογικ[illegible]όντων.

Γεωγραφικῶς ὁ Αἷμος διαιρεῖται [illegible]ατα.

α'.) Τὸν Δυτικὸν Αἷμον, ἀρχόμ[illegible] Τιμὸκ καὶ καταλήγοντα μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Ἴσκ[illegible] τῶν ἀρχαίων).

β'.) [illegible] ὑψηλό[illegible] μέχρι τῆς [illegible] Πύλης ἢ τῶν Στενῶν τῆς Σηλύμνου, κα[illegible]

γ'.) Τὸν μικρὸν Αἷμον (3)

Τὸ μῆκος τοῦ Αἵμου εἶναι 600 χιλιο[illegible] μέσον δὲ πλάτος περίπου 80. Τὸ ὕψος τῆς ὑψηλοτέρας αὐτοῦ κορυφῆς εἶναι τὸ Γιουμρούκ-Τσάλ ἡ κορυφὴ τοῦ Φερδινάνδου, 2374 μέτρων ὕψους παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Τόνσου, παραποτάμου τοῦ Ἕβρου κατὰ πολὺ ὑπολειπομένου τοῦ Ὀλύμπου (2.855 μετρ), τοῦ Παρνασσοῦ (2.459 μετρ.) καὶ ἄλλων. (4)

Παραλλήλως πρὸς τὸν Αἷμον, ἀπὸ τοῦ Τιμὸκ μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου, ἐξαπλοῦται εὐφορωτάτη μακρὰ καὶ στενὴ κοιλὰς μήκους 600 περίπου χιλιομέτρων καὶ πλάτος κατὰ μέσον ὅρον 7.500 μέτρων. Μεταξὺ Τούντζα (τοῦ Ἀρίσβου τῶν ἀρχαίων) παραποτάμου τοῦ Ἕβρου καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Πύργου, ὑπάρχουσι πολλὰ πυριγενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποκλείσαντα τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ τούτου πρὸς τὸν Πόντον, ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ διανοίξῃ ὁδὸν πρὸς νότον καὶ νὰ ἐκβάλλῃ εἰς τὸν Ἕβρον, παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς κοιλάδος αὐτῆς ὑπάρχουσι διάφορα ὑψώματα, διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα αὐτῆς ῥέουσι κατὰ τρεῖς διευθύνσεις, ἤτοι διὰ τοῦ Τιμὸκ καὶ Ἴσκερ πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τῆς Τούντζας πρὸς τὸ Αἰγαῖον, καὶ δι' ἄλλων μικρῶν ποταμῶν εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον.

Τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας 500 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, φαίνεται ὅτι ἀπετέλει ποτὲ λίμνην, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα διοχετεύονται σήμερον ὑπὸ τοῦ Ἴσκερ. Ἀρδευόμενον πλουσιώτατα τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο εἶναι εὐφορώτατον, γεωγραφικῶς δὲ ἀποτελεῖ ἐπικαιρότατον κέντρον συγκοινωνίας τῶν ὁδῶν αἱ ὁποῖαι διασχίζουσι τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον. Μόνον πρὸς δυσμὰς ἀποχωρίζεται δι' ὑψηλῶν καὶ ἀβαθῶν ὀροστοιχιῶν τῆς κοιλάδος τοῦ Μοράβα ἐν Σερβίᾳ

---

(1) Περιγράφουσα τὸν Αἷμον ἡ Βασίλισσα Ἄννα ἡ Κομνηνὴ (Ἀλεξιὰς Τομ. II σελ. 258. ἐκδ. Teubner). λέγει: «Ὁ δ' Αἷμος οὗτος ὄρος ἐστὶ μακρότατον κατὰ γραμμὴν παράλληλον τῇ Ῥοδόπῃ κείμενον. Ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὰ ὕψος καὶ μικρὸν παραμείβων τοὺς καταρράκτας μέχρις αὐτῶν Ἰλλυρικῶν διήκει. Εἴποι δ' ὅτι καὶ διακοπτόμενον τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει πάλιν εἰς ἀντίπεραν ἤπειρον ἀναλαμβάνει καὶ μέχρις αὐτῶν Ἑρκυνίων δρυμῶν τελευτᾷ».

(2) Τὸ μῆκος τοῦ Κεντρικοῦ Αἵμου, ἀνέρχεται εἰς 260 χιλιόμετρα τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ ὕψος εἰς 1485 μέτρα. Μεταξὺ Σλατίσσης καὶ Σίπκας φθάνει μέχρι 2.000 μέτρων. Τὰ Στενὰ τῆς Σίπκας, γνωστότατα ἀπὸ τοῦ Ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1878, ἀνέρχονται εἰς ὕψος 1333 μέτρων.

(3) Ὁ Μικρὸς Αἷμος, εἶναι χαμηλότερος τοῦ Κεντρικοῦ ἀλλὰ πλατύτερος αὐτοῦ. Τὸ μῆκος, ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς Πύλης, μέχρι τοῦ Αἱμονίου ἀκρωτηρίου εἶναι 155 χιλιόμετρα, τὸ δὲ πλάτος 60 χιλιόμετρα. Εἶναι λίαν βατός, τὰ δὲ στενά του φθάνουν εἰς ὕψος μόνον 446 μέτρων.

(4) Ὁ Στράβων περιγράφων τὸν Αἷμον, (Ζ. 113) λέγει: «Πρὸς μὲν οὖν τῷ Πόντῳ τὸ Αἷμόν ἐστιν ὄρος, μέγιστον τῶν ταύτῃ καὶ ὑψηλότατον, μέσην πως διαιροῦν τὴν Θρᾴκην, ἀφ' οὗ φησὶ Πολύβιος ἀμφοτέρας καθορᾶσθαι τὰς θαλάττας, οὐκ ἀληθῆ λέγων. Καὶ γὰρ τὸ διάστημα μέγα τὸ πρὸς Ἀδρίαν καὶ τὰ ἐπισκοτοῦντα πολλά.» Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Πολυβίου ἐλέγχεται ἤδη ἀνακριβὴς ὑπὸ τοῦ Στράβωνος. Φαίνεται ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιστεύετο ἡ παράδοσις αὕτη, καθ' ὅσον καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Ε' (272—179 π. Χ.) πιστεύων εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, ἠθέλησε νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Αἵμου, ἵνα κατοπτεύσῃ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, τὸν Ἴστρον καὶ τὰς Ἄλπεις, καθ' ὅσον ἐμελέτα νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ῥωμαίων εἰς Ἰταλίαν διὰ τοῦ Αἵμου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὕψος τοῦ Αἵμου, συγκρίνων τοῦτο πρὸς τὸ ὕψος τῶν Ἄλπεων, λέγει ὅτι ἵνα ἀνέλθῃ τις ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἀπαιτεῖ πορείαν σχεδὸν μιᾶς ἡμέρας ἐνῷ διὰ τὰς Ἄλπεις οὔτε πέντε ἡμέραι ἐπαρκοῦσιν. «Καὶ φησὶ ὅτι τούτων (δηλ. τοῦ Αἵμου, Ῥοδόπης καὶ Δούνακος) μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθημερὸν εὐζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθημερὸν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἄλπεις οὐδ' ἂν πεμπταῖος ἀναβαίη τις». (Ιγ. 209).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 12

Νοτιο-ἀνατολικῶς τῆς Σόφιας ὑψοῦται ὀροστοιχία ἐκ γρανίτου καὶ γνευσίου ἡ τοῦ Ἰχτιμὰν καλουμένη. Κατὰ τὰ νότια τῆς ὀροστοιχίας ταύτης κεῖται τὸ περίφημον στενὸν ἢ κλεισούρα, καλουμένη Σιδηρᾶ Πύλη (Τουρκιστὶ Δεμὶρ καποὺ) ἢ Πύλη τοῦ Τραϊανοῦ, τῆς ὁποίας τὸ μᾶλλον δύσβατον μέρος κεῖται πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἕβρου, ὅπου ἐν μέσῳ πυκνοῦ δάσους σώζεται ἀκόμη ἡ Πύλη μετὰ πύργου τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. (1)

Παραλλήλως πρὸς τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τοῦ Αἵμου, ἐκτείνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὁ Ἄνθαιμος, (2) ἀπὸ τοῦ Σκομίου καὶ τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Ἰχτιμὰν μέχρι τοῦ Ἀρίσβου (Τούντζα καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς Ἰαμπόλεως (τῆς Διοσπόλεως τῶν ἀρχαίων) ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἕβρον παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν.

Τὰ ἀνατολικὰ τοῦ Ἀνθαίμου πρὸς τὸν Πόντον μέρη, ἔχουσι τὸ μέγιστον αὐτῶν ὕψος καὶ φέρουσι τὸ ὄνομα, ὄρη τῆς Στράντζας, (3) ἢ Κιουτσοὺκ Μπαλκὰν (Μικρὸς Αἷμος). Ὀρεογραφικῶς τὰ ὄρη ταῦτα τῆς Στράντζιας [Μικρὸς Αἷμος] ἐξαπλοῦνται μέχρι τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου, ὅπου τὸ ὕψος αὐτῶν σημαντικῶς ἐλαττοῦται. Οὕτως ἐντεῦθεν τῆς πόλεως Στράντζας καὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς ποταμοῦ τὸ ὕψος αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 400 μέτρα. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Στρίντζα, μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξαπλοῦται ζώνη ἠωκαινικῶν στρωμάτων, τὰ ὁποῖα, χωρίζονται ἀπὸ τῆς Προποντίδος διὰ στενῆς λοφώδους ταινίας ἐκ μειωκαινικῶν στρωμάτων τὰ ὁποῖα φθάνουσι μέχρι τοῦ νοτίου στομίου τοῦ Βοσπόρου.

Ἡ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῆς Προποντίδος αὐτὴ λωρὶς ἐχρησίμευεν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὡς ἡ πρώτη ἀμυντικὴ γραμμὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπὶ τῆς γραμμῆς δὲ ταύτης, ἀπὸ τῆς λίμνης τῶν Δέρκων ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, μέχρι τῆς Σηλυβρίας ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἐκτίσθη τὸ Ἀναστασιανὸν λεγόμενον τεῖχος ὑπὸ Ἀναστασίου τοῦ Α΄, (491—518 μ. Χ), μήκους 23 χιλιομέτρων καὶ ὕψους ἓξ περίπου μέτρων.

Ἐπὶ τῆς Προποντίδος νοτιώτερον τῆς Ραιδεστοῦ, ἐκτείνονται ἐπιμήκεις ὀροσειραὶ ἐκ παλαιοζωϊκῶν στρωμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸ Ἱερὸν ὄρος (Τεκὶρ-Ντάγ), ὕψους 921 μέτρων. Ἡ Θρᾳκικὴ Χερσόνησος, ἡ Ἴμβρος, ἡ Κῆμνος καὶ τὸ Κουρού-Ντάγ, τὸ ὁποῖον συνέχεται ὑποθαλασσίως μετὰ τῆς Σαμοθρᾴκης, πιθανῶς εἶναι τμήματα τῶν παλαιοζωϊκῶν τούτων στρωμάτων. Καὶ τὸ μὲν Ἱερὸν ὄρος διευθύνεται πρὸς τὰ νοτιο-δυτικὰ χαμηλότερον μέν, ἀλλ' ἐπιμηκέστερον καὶ καταλήγει περὶ τὴν Αἶνον, ὅπου ὑπάρχουσι δύο λόφοι ὀνομαζόμενοι Τσαλὶλ-Τεπέ, ὕψους 396 μέτρων, γνωστοὶ εἰς τοὺς ναυτιλομένους.

ΡΟΔΟΠΗ

Ἡ ὀροσειρὰ τῆς Ῥοδόπης, ἔλαβε κατὰ τὴν μυθολογίαν τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τῆς νύμφης Ῥοδόπης θυγατρὸς τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἢ ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς ἢ συζύγου τοῦ Αἵμου. Ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀνομάζεται Δεσπότ-Ντάγ (κοινῶς Δεσποτοβοῦνι) ἕνεκα τῶν ἐπ' αὐτῆς πολλῶν κατὰ τὸν μεσαιῶνα μοναστηρίων. Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς συναντήσεως τῶν ὀροσειρῶν τοῦ Σκομίου (Ρίλου) κα[illegible], καὶ ἐξαπλοῦται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον παραλλήλως το[illegible]ταμοῦ, καταλαμβάνουσα μέγα μέρος τῆς Θρᾴκης. Τὰ [illegible] αὐτῆς ἀποτελοῦνται ἐκ [illegible] καὶ [illegible] τὰς [illegible] τοῦ ὄρους. Τὸ μέσον ὕψος τῆς Ῥοδόπης ἀνέρχεται εἰς 1.00[illegible]. Πολλαὶ ὅμως κορυφαὶ αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς διπλάσιον [illegible] καὶ περισσότερον. (4) Ἀλλὰ τὸ ὕψος τοῦτο δὲν ἀνέρχεται ἀποτόμως, ἀλλὰ βαθμηδόν. Τὰ δυτικὰ ὅμως τῆς Ῥοδόπης εἶναι ἀπότομα καὶ δύσβατα. (5)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπὸ τοῦ Νέστου ποταμοῦ λαμβάνουσα ἡ Ῥοδόπη διεύθυνσιν πρὸς τὰ βορειο-ἀνατολικὰ τῆς Ξάνθης, ἀνέρχεται εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς κορυφὴν Τζὶλ-Τεπὲ καλουμένην, ὕψους 1162 μέτρων, ὅπου σχηματίζει τὰ περιώνυμα στενὰ τῶν Κορπίλλων, διὰ τῶν ὁποίων διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων Ἐγνατία ὁδὸς (ViaEgnatia), ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου καὶ καταλήγουσα παρὰ τὸν Ἕβρον. Ἀπὸ τῶν στενῶν τῶν Κορπίλλων, βαίνει ὁλονὲν χαμηλότερα ἡ Ῥοδόπη, λαμβάνουσα δὲ μᾶλλον ἀνατολικὴν διεύθυνσιν διασχίζει τὴν Θρᾴκην, τὴν ὁποίαν διαιρεῖ εἰς δύο τμήματα.

Ἡ Ῥοδόπη στερεῖται λιμνῶν, μόνον δὲ πρὸς τὰ βορειο-δυτικὰ αὐτῆς περὶ τὸν γρανιτικὸν Ρίλον (ὕψους 2.673 μέτρων) καὶ τὸν Μουσαλὰν (ὕψους, 2.930) διεσώθησαν μικραὶ καὶ γραφικώταται λίμναι 22 τὸν ἀριθμὸν παρὰ τὸν Ρίλον καὶ ἄλλαι 40 περίπου ἀνατολικώτερον αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα ἡ Ῥοδόπη ὁμοιάζουσα κατὰ τὸ πλάτος καὶ κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὰς Γερμανικὰς Ἄλπεις, περιέχει καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν αὐτῆς μεγάλους δρυμούς, λαμπροὺς λειμῶνας καὶ χαριεστάτας πεδιάδας καὶ κοιλάδας. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐθεωρεῖτο ὡς κατοικία τῆς πηγαίας νύμφης Ῥοδόπης θυγατρὸς τοῦ ποταμίου θεοῦ Στρυμόνος, συζύγου τοῦ Αἵμου.

Ἡ πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν (Δεδεαγάτς) καὶ τὸ Σουφλὶ ἐκτεινομένη ὀροσειρὰ τῆς Ῥοδόπης εἶναι πυρογενῆ στρώματα ἀποτελούμενα ἰδίως ἀπὸ τραχείτας ὅπου ὑπάρχουσι καὶ θερμοπηγαί, ὅπως τὰ λουτρὰ τῆς ἀρχαίας Τραϊανουπόλεως (νῦν Λίτζα ἢ Λουτρός).

---

(1) Αὐτὴ εἶναι ἡ δίοδος Succi ἢ SuccorumAugustae τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων περιγραφομένη ὑπὸ τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου (XXI, 10,8). Οἱ Βυζαντινοὶ τὴν δίοδον ταύτην ἐκάλουν Βασιλικὴν—Κλεισούραν, Στενωποὺς ἢ Τέμπη τοῦ Αἵμου. Ἐπὶ τῶν Σταυροφορικῶν ἐκαλεῖτο Claustra ἢ portae Santi Vassilii Εὑρίσκεται δὲ ἡ δίοδος αὕτη μεταξὺ τῶν ὀρέων Αἵμου καὶ Ῥοδόπης διὰ τῆς ὁποίας ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων διήρχετο ἡ μεγάλη στρατιωτικὴ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς τὴν Σερδικὴν (Σόφιαν), ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὸ Σιγγίδουνον [Singidunum] νῦν Βελιγράδιον καὶ τὸ Σίρμιον (νῦν (Μητροβίτσα).

(2) Τὸ μεγαλείτερον ὕψος τοῦ Ἀνθαίμου εἶναι κατὰ 600 μέτρα χαμηλότερον τοῦ Μεγάλου Αἵμου καὶ μόνον περὶ τὸ Σκόμιον ἀνέρχεται εἰς 2.290 μέτρα. Ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ τοῦ Ἀνθαίμου εἶναι ὁμαλωτέρα, ἡ δὲ ἀνατολικὴ μᾶλλον ἀπόκρημνος. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι καὶ θερμαὶ πηγαὶ καὶ μακρὰ ἀλλ' ἐπιμήκης κοιλὰς ὁμοία πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Τούντζα διαρρεομένην.

(3) Τὰ ὄρη τῆς Στράντζας γενικώτερον θὰ ἠδύναντο νὰ ὀνομασθῶσι: Ἀνατολικὰ κρηπιδαῖα ὄρη τῆς Θρᾴκης.

(4) Ἡ βορεία ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῆς Ῥοδόπης τὸ Καρλὶ-ντάγ ἀνέρχεται εἰς ὕψος 2.070 μέτρων ἡ δὲ νοτία τὸ Κουσλὲκ, εἰς 2.200 μέτρα. Περὶ τὸ Σκόμιον ὅμως ἡ κορυφὴ της ὀνομαζομένη Ρίλο-Ντάγκ, ἀνέρχεται εἰς 2.910 μέτρα. Κεῖται Ν. Δ. τῆς Δουμπνίτσας καὶ τῆς Σόφιας εἰς ἀπόστασιν 410 χιλιομέτρων, ὅπου ὑπάρχει ἡ περιώνυμος μονὴ τῆς Ρίλας, ἥτις κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς ἀπέβη τὸ ὁρμητήριον τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, οἱ ὁποῖοι πλέον ἢ ἅπαξ ἐπέδραμον τὴν Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην. Παρ' αὐτὴν κεῖται ὁ Ὄρβηλος (Περίμ) ὕψος 2.400 μέτρων. Ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου, οἱ πέριξ Μουσουλμᾶνοι δοξάζουσιν ὅτι μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐπεκάθησε ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε, δι' ὃ καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ προσήρχοντο εἰς παλαιοτέρους χρόνους.

(5) Αἱ βόρειαι καὶ νότιαι πλευραὶ τῆς Ῥοδόπης εἶναι λίαν βραχώδεις καὶ ἀπόκρημνοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ συγκοινωνία κατὰ τὰ μέρη ταῦτα εἶναι δυσκολωτάτη, διενεργουμένη διὰ δυσβάτων καὶ σκολιῶν ἀτραπῶν. Οὕτω π. χ. ἡ ἀπὸ Τατάρ-Παζαρτζὶκ εἰς Σέρρας ὁδὸς μήκους 167 περίπου χιλιομέτρων ἐπὶ ἐκτάσεως 94 χιλιομέτρων εὑρίσκεται εἰς ὕψος 1000—1500 μέτρων, ἐπὶ δὲ τοῦ ὑπολοίπου εἰς ὕψος 1500 μέτρων καὶ πλέον.

4/8/35

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ κυρίως ῥάχις τῆς Ῥοδόπης, καταλήγει μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἕβρου καὶ Ἄρδα, πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐκτεινομένη εἰς μῆκος 400 περίπου χιλιομέτρων, ἀποτελεῖ δὲ τὰ φυσικὰ ὅρια μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Θρᾴκης. Ἡ μέση αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ Αἵμου εἶναι 100 χιλιόμετρα, μεταξὺ δὲ Αἵμου καὶ Ῥοδόπης εὑρίσκεται ἡ ἄνω κοιλὰς τοῦ Ἕβρου, ὁ Ἀνθαιμος καὶ ἡ μεταξὺ Αἵμου καὶ Ἀνθαίμου κοιλάς.

Παρὰ τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τῆς Ῥοδόπης, ἐξαπλοῦται ἡ εὐρεῖα τῆς Νοτίου Θρᾴκης πεδιάς, ἥτις εἶναι εὐφορωτάτη καὶ γέννημα τῶν ποταμῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Νέστου, καταλληλοτάτη διὰ τὴν καλλιέργιαν καπνοῦ καὶ βάμβακος.

Ἡ ὀρεινὴ νῆσος Θάσος, ὀλίγον ἀπέχουσα τῶν Θρᾳκικῶν παραλίων, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τῆς Ῥοδόπης, ὅπως ἡ Σαμοθρᾴκη ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν ὀρέων τῆς Νοτίου Θρᾴκης, ἡ δὲ Ἴμβρος καὶ Λῆμνος ὡς συνέχεια τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου. Ἐκ τῶν νήσων τούτων, ἡ μὲν Θάσος καὶ Σαμοθρᾴκη, ἀποτελοῦνται ἐκ γρανίτου καὶ μαρμαρυγιακοῦ σχιστολίθου καὶ εἶναι εὔυδροι καὶ κατάφυτοι, ἡ δὲ Ἴμβρος καὶ Λῆμνος ἐκ τραχιτικῶν κυρίως πετρωμάτων, ὅθεν τὸ ἄνυδρον καὶ ἄδενδρον αὐτῶν.

Ὁ Νέστος ἔχων τὰς πηγάς του παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἕβρου (Ῥοδόπην καὶ Ῥίλον), ἀποχωρίζει τῆς Ῥοδόπης τὸ δυτικὸν αὐτῆς τμῆμα. Διαρρέει δὲ ὁ Νέστος τὸ Ῥασλούγ, ὕψος 900 μέτρων καὶ ἔπειτα διανοίγει ὁδὸν εἰς τὴν δύσβατον καὶ στενὴν φάραγγα τοῦ Κιζ-Δερβὲν μέχρι τῆς λεκάνης τοῦ Νευροκοπίου, ὁπόθεν εἰσέρχεται εἰς ἀκόμη στενοτέραν κοιλάδα, ἥτις φέρει εἰς τὴν θάλασσαν. (1)

Νοτιώτερον τῆς Ῥοδόπης ὑψοῦται τὸ ὄρος Δύσωρον (Βόζ-νταγ), ἄλλοτε μὲν κατάφυτον νῦν δὲ φαλακρόν, καὶ τὸ ὄρος Σύμβολον (βουνὰ τῆς Καβάλλας) συνεχόμενον βορειοδυτικῶς μετὰ τοῦ Δυσώρου.

Ἡ ῥάχις τοῦ Δυσώρου χωρίζει τὴν μικρὰν ἀλλὰ βαθεῖαν κοιλάδα τῆς Λίσσης ἀπὸ τὴν κοιλάδα τῆς Δράμας μεγαλειτέραν αὐτῆς. Ἀμφότεραι αἱ κοιλάδες, τῆς Λίσσης καὶ τῆς Δράμας, χύνουσι τὰ ὕδατά των εἰς τὸν Ἀγγίσταν ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἀχινοῦ (τὴν Κερκινίτιδα τῶν ἀρχαίων) καὶ διὰ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Ἀγγίστας ἐν μέρει ῥέει ὑπογείως, διότι ὁ ποταμίσκος τῆς Λίσσης εἰσρέει εἰς καταβόθραν τοῦ Δυσώρου καὶ μετὰ ῥοῦν 3-4 χιλιομέτρων ἀναφαίνεται πάλιν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Δράμας. Ὁ μυχὸς τοῦ κόλπου τῆς Καβάλλας, καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς ἀβαθοῦς λίμνης Βερεκετλῆ παρὰ τὰς βορείας ὄχθας τῆς ὁποίας σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Φιλίππων.

Τὸ Σύμβολον ὄρος ἀποτελεῖ συνέχειαν τοῦ Παγγαίου, ἐκτείνεται δὲ πρὸς βορρᾶν τῆς Καβάλλας. Ἐπὶ τοῦ Συμβόλου σχηματίζεται κλεισωρειά τις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Ὀρφανοῦ χωρίου Ὀρφάνου καὶ διερχομένη τοῦ Πραβίου καὶ τῆς Καβάλλας ἐκτείνεται ἀνατολικῶς αὐτῆς μέχρι τοῦ χωρίου Τσιαρποντή. Διὰ τῆς κλεισωρείας ταύτης διέρχεται ἡ ἀπὸ Θεσσαλονίκ[illegible]εξανδρούπολιν σιδηροδρομικὴ γραμμή.

Τὸ χρυσοφόρον Παγγαῖον ὄρος ὀρε[illegible] ἀποτελεῖ ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα τμῆμα τῆς Ῥοδόπης, [illegible] ταύτῃ ἀνήκ[illegible] Θρᾴκην. Ὠνομάσθη δὲ [illegible] ἀπὸ τοῦ Παγ[illegible] υἱοῦ τοῦ [illegible] καὶ τῆς Κριτοβούλης, [illegible] ἐν ἀγνοίᾳ του μετὰ τῆς θυγατρός του ηὐνοκτόνησε[illegible] ὀνομάζεται Κασιανιά, ἢ Πουρνάρ-Νταγ, ἢ Πιλάφ τεπὲ ἀπὸ τ[illegible] αὐτοῦ κορυφῆς.

Μεγαλειτέρα τῆς κοιλάδος τῆς Δράμας, [illegible] κοιλὰς τῶν Σερρῶν, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὅριον τῆς Ῥοδόπης. Ἡ κοιλὰς τῶν Σερρῶν εὐφορωτάτη ἔχει μῆκος 80 χιλιομέτρων καὶ μέγιστον πλάτος 15. Ἡ λίμνη Κερκινῖτις (Ἀχινοῦ) εἶναι λείψανον τῆς μεγάλης ἐκείνης λίμνης, ἥτις κατ' ἄλλους γεωλογικοὺς χρόνους, ἐπλήρου ἅπασαν τὴν κοιλάδα τῶν Σερρῶν, καὶ τῆς ὁποίας τὴν ἐπίχωσιν καὶ ἀποξήρανσιν, συνετέλεσεν ὁ ποταμὸς Στρυμών. (2) Κεῖνται δὲ αἱ Σέρραι παρὰ τὰ χείλη τῆς εὐφορωτάτης ταύτης κοιλάδος ἥτις ἐκτείνεται μέχρι τῆς λίμνης Δοϊράνης (τῆς Πρασιάδος τῶν Ἀρχαίων), τῆς ὁποίας ὅμως τὰ ὕδατα χύνονται εἰς τὸν Ἀξιὸν ποταμόν. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν ῥοῶν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ εὑρίσκονται τὰ δυτικὰ ὅρια τῆς Ῥοδόπης, καὶ ἑπομένως ταῦτα εἶναι τὰ φυσικὰ ὅρια τῆς Θρᾴκης.

ΕΒΡΟΣ

Ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Θρᾴκης εἶναι ὁ Ἕβρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ῥίλας καὶ τῆς Ῥοδόπης, (3) διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως. Δεχόμενος δὲ τὰ ὕδατα πολλῶν μικρῶν καὶ μεγάλων παραποτάμων, μετὰ ῥοῦν 490 περίπου χιλιομέτρων, ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμον τῆς Αἴνου κόλπον διὰ δύο βραχιόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἡ νῆσος Γκιαούρ-Αδά. (4)

Ἡ λεκάνη τοῦ Ἕβρου διακοπτομένη διὰ τοῦ ὀρεινοῦ πυρῆνος τοῦ Ἀρίσβου, χωρίζεται εἰς δύο κοιλάδας: τὴν Ἄνω κοιλάδα μὲ κέντρον τὴν Φιλιππούπολιν, καὶ τὴν Κάτω κοιλάδα μὲ κέντρον τὴν Ἀδριανούπολιν. Αἱ κοιλάδες αὗται εἶναι ἀποτελέσματα νεωτάτων προσχώσεων, ἔχουσι δὲ σχῆμα, ἡ μὲν Ἄνω ἐλλειψοειδές, τοῦ ὁποίου μέγας ἄξων εἶναι ὁ Ἕβρος, ἡ δὲ Κάτω, τριγωνικὸν μὲ βάσιν τὸν Ἕβρον. Ἐπὶ τῆς Ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἕβρου ὑπάρχουσι πολλαχοῦ λόφοι ἐκ γρανίτου ἢ γνευσίου. Ἡ Φιλιππούπολις π. χ. κεῖται ἐπὶ συηνιτικοῦ λόφου 67 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ Ἕβρου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια εὑρίσκεται 160 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

---

(1) Διὰ τοῦ Ῥάσλουκ ἀποχωρίζεται τῆς Ῥοδόπης ὁ Ὄρβηλος (Περίμ-νταγ), ὅστις κατὰ τὸ Ἰλ-τεπὲ φθάνει εἰς ὕψος 2.681 μέτρων.

(2) Τὸ μῆκος τοῦ Στρυμόνος εἶναι 362 χιλιόμετρα, αἱ δὲ πηγαί του εὑρίσκονται ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τοῦ Σκομίου. Μέχρι τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Σερρῶν, εἰς ὕψος 61 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, εἶναι χειμαρρώδεις καὶ ὁρμητικός, ἐπιφέρων μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν.

(3) Αἱ πηγαὶ τοῦ Ἕβρου κεῖνται ἄνωθεν τῆς μικρᾶς λεκάνης τοῦ Βάνια (622 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης), πρὸς δυσμὰς τῆς Φιλιππουπόλεως, ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου τμήματος τῆς Ῥοδόπης. Μετὰ βραχὺν ῥοῦν, ὡς ὁρμητικὸς χείμαρρος κατέρχεται εἰς τὴν πεδιάδα 300 μέτρα ὑπὲρ τὴν θάλασσαν), καὶ ῥέει πρὸς τὰ Ἀνατολικο-νοτιο-ἀνατολικὰ ἀκολουθῶν τοὺς πρόποδας τῆς Ῥοδόπης. Μόνον πρὸς νότον τῆς Φιλιππουπόλεως ἀπομακρύνεται τῆς Ῥοδόπης. Ὑπὲρ τὴν Φιλιππούπολιν ἐκβάλλει ὁ παραπόταμος Τοπολνίτσα, ἔνθα κεῖται ἡ πόλις Τατάρ-Παζαρτζίκ, (ἡ Βησσαπάρα τῶν ἀρχαίων), ἄνωθεν τῆς ὁποίας παρὰ τὸ Σαρὰμπεϊ γίνεται ὁ ποταμὸς πλωτὸς μέχρι τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπικίνδυνος ὅμως πάντοτε ἕνεκα τῆς συχνῆς ἀλλαγῆς τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ τῆς παρουσίας ἐν τῷ πυθμένι ἀμμωδῶν ταινιῶν.

(4) Ἡ περίφημος αὕτη νησίς, περὶ τῆς ὁποίας τόσος ἐγένετο πάταγος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ τὴν ὁποίαν διεξεδίκει πεισμόνως ἡ Τουρκία, κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν συνόρων (Συνθήκη τῆς Λωζάνης) μετὰ πολλοὺ τέλος ὁριστικῶς κατεκυρώθη τῷ 1926 εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

1/8/35

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 14

Κάτωθεν τῆς Φιλιππουπόλεως, εἰς ἀπόστασιν 24 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ Παπακλῆ, αἱ ὄχθαι τοῦ Ἕβρου ἀποβαίνουσι βραχώδεις. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως, μέχρι τῆς θαλάσσης ἐπὶ μήκους 123 χιλιομέτρων, ἡ κλίσις του εἶναι 0, 25 τοῦ μέτρου κατὰ χιλιόμετρον. Ἡ κοιλὰς ἐντεῦθεν εὐρύνεται σημαντικῶς καὶ πολλαχοῦ καθίσταται ἑλώδης μέχρις ἀποστάσεως 37 χλμ. κάτωθεν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὅπου πάλιν στενοῦται καὶ λαμβάνει διεύθυνσιν νοτιο-ἀνατολικο-δυτικήν. Ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Ἀγριάνη (Ἐργίνου) ποταμοῦ εἰς τὸν Ἕβρον, ἄρχεται τὸ Δέλτα τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπλήρωσε κόλπον βαθέως εἰσχωροῦντα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ οὗτινος λείψανα εἶναι ἡ ἀβαθὴς λίμνη Στεντορὶς (Γιάλα), πλουσιώτατον ἰχθυοτροφεῖον 10 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς θαλάσσης.

Ἐπισημότεροι τῶν παραποτάμων τοῦ Ἕβρου εἶναι ὁ Τούντζας καὶ ὁ Ἄρδας ἐκβάλλοντες παρὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ὁ Ἀγριάνης ἢ Ἐργίνης, ἐκβάλλων μεταξὺ τοῦ Τυχίου (Μπινικλῆ) καὶ τῶν Ὑψάλων (1)

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας περιβρέχει, ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος συνεδέετό ποτε μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὴν χώραν ταύτην, ἥτις περιελάμβανεν ὁλόκληρον τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα, τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὁ A. Philipson ὠνόμασεν Αἰγηΐδα. (2) Εἰς τὴν χώραν ταύτην, εὐήλιον, λιμνώδη καὶ ἀναπεπταμένην ἔζων διάφορα ζῷα τῶν τροπικῶν χωρῶν, πίθηκοι π. χ. ἐλέφαντες, ῥινοκέρωτες, ἱπποπόταμοι κλπ. ὡς ἀπέδειξαν αἱ γεωλογικαὶ ἀνασκαφαὶ τοῦ Πικερμίου, τῆς Σάμου τῆς Κρήτης καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Τὴν ἐκλείψασαν ταύτην χώραν κατέχει σήμερον τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, λείψανα δὲ αὐτῆς καὶ ἀποσπάσματα εἶναι Αἱ κυκλάδες νῆσοι, ἡ Εὔβοια, καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου.

Κατὰ τὴν πρώτην ἠωκαινικὴν ἢ Μεσόγειον περίοδον, ἥτις εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς τριτογενοῦς περιόδου, ἡ Θράκη ἀπετέλει συνέχειαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς ὁποίας τὰ ὅρια πρὸς νότον ἦσαν ἡ Κιλικία, ἡ Καρία, ἡ Κύπρος, πρὸς δυσμὰς δὲ ἡ Ἑλληνο-Ἀσιατικὴ ἤπειρος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δευτέρας Μεσογείου περιόδου, ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει γεωλογικὴ κατάστασις καὶ μόνον μικραί τινες μεταβολαὶ ἐπῆλθον πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς. Ἡ Σαρματικὴ θάλασσα (κληθεῖσα Οὕτως ἐκ τῶν Σαρματῶν ἢ Σαυρωματῶν, Σκυθικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος κατῴκησε τὸ πάλαι τὴν χώραν), κατὰ τὴν μειόκαινον ἐποχὴν (νεωτέραν τῆς ἠωκαινικῆς), ἔφθανε μέχρι τῆς Βιέννης, καὶ διὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ἴστρου ἐκάλυπτε μέρος τῆς Νοτίου Ρωσσίας, ὡς καὶ ὁλόκληρον τὸν Εὔξεινον Πόντον, πρὸς νότον δὲ διά μέσου τῆς Θράκης ἔφθανε μέχρι τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Τρωάδος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πλειοκαίνου [illegible] διεδέχθη τὴν μειόκαινον, ὑφίστατο ἀκόμη ἡ Αἰγηΐς [illegible] Αἰγαῖον πέλαγος οὔτε [illegible] τῶν [illegible] καὶ Ἑλλ[illegible] ὑπῆρχε, ἀλλὰ μία ἀπέραντος ἐκτεταμένη [illegible] χώρα. Ἡ Μεσόγειος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὑρίσκετο [illegible] τῶν νοτίων ἀκτῶν τῆς Αἰγηΐδος, ἐκεῖθεν δηλαδὴ τῆς Κ[illegible] καὶ τῆς Κύπρου. Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Προποντίδος, τὰ μὲν ὄρη τῆς Στράντζας μετὰ τῆς συνεχείας αὐτῶν Τσατὰλ-ντάγ, ἀπετέλουν τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα ἑνὸς ἐξαφανισθέντος διαμέσου τμήματος, μεταξὺ Αἵμου καὶ Ροδόπης, τὸ δὲ Ἱερὸν ὄρος συνείχετο μετὰ τῶν ἀπέναντι Μικρασιατικῶν ὀρέων.

Ἐνῷ τοιαύτην ὄψιν εἶχεν ἡ νοτιο-ἀνατολικὴ Εὐρώπη κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους γεωλογικοὺς χρόνους, ἤρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ βυθίζεται ἡ Αἰγηΐς ἢ Ἑλληνο-Ἀσιατικὴ Ἤπειρος. Ἡ καταβύθισις αὕτη ἐξηκολούθει καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους γεωλογικοὺς χρόνους, ἐποχὴν καθ' ἣν εἶχον ἐμφανισθῆ καὶ οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι τῆς λιθίνης καλουμένης ἐποχῆς, τῶν ὁποίων αἱ γενεαὶ ὑπῆρξαν μάρτυρες τῆς καταβυθίσεως αὐτῆς καὶ τῆς γενέσεως τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Εὔξεινος Πόντος, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξεπλοῦτο πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἵμου, τῆς Κριμαίας καὶ τοῦ Καυκάσου, μετεκινήθη πρὸς νότον καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον. Διὰ δὲ τῆς διαρρήξεως τοῦ Βοσπόρου, Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου, ἡνώθη βραδύτερον μὲ τὸ σχηματισθὲν Αἰγαῖον πέλαγος καὶ δι' αὐτοῦ μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. (3)

Τοιαύτη ἐν συντομίᾳ ἡ γένεσις περίπου τῶν παραλίων καὶ τῶν θαλασσῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τοιούτων παλαιολογικῶν καὶ γεωλογικῶν βάσεων στηρίζεται, γράφει ὁ A. Philipson ἡ ἀσύγκριτος καλλονὴ τῆς χώρας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ μέγα μέρος ὁ ἐθνικὸς αὐτῶν χαρακτὴρ καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ νεωτέρους χρόνους.

* * *

Ἐλλείψει ἀρκετῶν μετεωρολογικῶν σταθμῶν, τὸ κλίμα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἰδίως δὲ τῆς Θράκης, δὲν ἔχει μελετηθῆ μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας ὅπως ἐγένετο δι' ἄλλας χώρας. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων δεδομένων, θὰ περιγράψωμεν αὐτό.

Λέγοντες κλίμα θαλάσσιον, ἐννοοῦμεν τὸ κλίμα χώρας τινος, ἐν τῇ ὁποίᾳ δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους. (Θερμὸς χειμὼν καὶ δροσερὸν θέρος). Ἠπειρωτικὸν δὲ ὅπου παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους. (χειμὼν ψυχρὸς καὶ θέρος καυστικόν). Τὸ κλίμα λοιπὸν τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου πλὴν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι καθαρῶς θαλάσσιον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτελεῖ διάμεσον μεταξὺ τοῦ καθαρῶς θαλασσίου καὶ τοῦ Ἠπειρωτικοῦ κλίματος. Κατὰ τοῦτο προσεγγίζει κατὰ πολὺ πρὸς τὸ κλίμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (Αὐστρίας καὶ Γερμανίας), τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζουσιν ἄφθονοι βροχαὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ πολλαὶ χιόνες κατὰ τὸν χειμῶνα.

---

1 Περὶ τοῦ ποταμοῦ Ἕβρου καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ βλέπε ἡμετέραν μελέτην.

2) Ὁ ἀείμνηστος Κ. Μητσόπουλος, καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὀνομάζει αὐτὴν Ἑλληνο-Ἀσιατικὴν Ἤπειρον. Ὁ δὲ Haug ἀπομακρύνων τὸ ὄνομα τῆς Αἰγηΐδος περιλαμβάνει ὅλας τὰς χώρας αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τῶν Δειναρικῶν ἢ Δαλματικῶν Ἄλπεων.

3) Ἀπήχησιν τῶν μεγάλων τούτων γεωλογικῶν μεταβολῶν διέσωσεν ἡμῖν ἡ παράδοσις τῶν ἀρχαίων, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (Βιβλ. γ, 47) καὶ ὁ Πλίνιος (Φυσ. Ἱστορ. Ιγ, 2, 28) τὴν ὁποίαν ἐπιβεβαιοῖ σήμερον ἡ Παλαιολογία καὶ ἡ Γεωλογία.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Θ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ—ΙΑΤΡΟΥ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 15

Τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ὄρη, τὰς θαλάσσας, τὸ γεωγραφικὸν πλάτος καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ψυχρῶν ἀνέμων τῶν πνεόντων ἀπὸ τῶν Στεππῶν τῆς Ρωσσίας καθ' ὅσον οἱ θερμοὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἄνεμοι, ἐμποδίζονται ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων.

Τὸ πλεῖστον τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ἔχει ψυχρὸν χειμῶνα. Οὕτω τὸ τρίτον τῆς Χερσονήσου ἔχει θερμοκρασίαν 0° Κελσίου. Τὰ δυτικὰ παράλια αὐτῆς καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἔχουσι 2° καὶ 4 Κελσίου. Ἡ μέση θερμοκρασία π. χ. τῆς Σόφιας φθάνει εἰς 2°, 7 Κελσίου ὑπὸ τὸ μηδέν, περίπου ὅσον εἰς τὴν Καινιξβέργην τῆς Γερμανίας, ἥτις κεῖται τόσον βορειότερον αὐτῆς. Τὸ μέγιστον ψῦχος φθάνει εἰς 19° ὑπὸ τὸ μηδέν, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Αἱμ φθάνει ἐνίοτε 25° ὑπὸ τὸ μηδέν. Χειμὼν πράγματι Σκυθικός! Τὸ Βουκουρέστιον κείμενον ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου καὶ εὑρισκόμενον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Σκυθικῶν ἀνέμων (90 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης), ἔχει δριμύτατον χειμῶνα, τὸ δὲ ψῦχος φθάνει εἰς 28°,7 ὑπὸ τὸ μηδέν.

Ἡ διάρκεια τοῦ χειμῶνος εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Χερσονήσου εἶναι μακρὰ ἀρχομένη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου καὶ λήγουσα περὶ τὰ μέσα τοῦ Μαΐου. Αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ τοῦ Αἵμου εἶναι χιονοσκεπεῖς μέχρι τέλους Ἰουλίου. Ἕνεκα δὲ τῆς πολλῆς χιόνος ἡ ὁποία πίπτει καὶ ἡ ὁποία διατηρεῖται ἐπὶ πολὺν χρόνον, τὸ κλίμα αὐτῆς προσομοιάζει τὸ κλῖμα τῆς Γερμανίας μολονότι ὑπάρχει διαφορὰ δέκα μοιρῶν βορείου γεωγραφικοῦ πλάτους.

Μόνον τὰ παράλια τῆς Ἀλβανίας, Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης ἔχουσι γλυκύτερον χειμῶνα. Οὕτω π. χ. τὸ Δυρράχιον κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἔχει μέσην θερμοκρασίαν 7° Κελσίου. ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ Θεσσαλονίκη 4°. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἥτις κεῖται μεταξὺ δύο θαλασσῶν 5°, 8. Ἐπειδὴ ὅμως διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν Σκυθικῶν ἀνέμων, οἱ ὁποῖοι ἐλάχιστα θερμαίνονται κατὰ τὴν διὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου διάβασίν των, παρατηροῦνται ἐνίοτε κατὰ περιόδους δριμύτατοι χειμῶνες, ἐνίοτε δὲ τὸ ψῦχος κατέρχεται εἰς 8° ὑπὸ τὸ μηδέν, ἐνίοτε δὲ καὶ πλέον ὅπως γενικῶς παρετηρήθη πρὸ ἐτῶν ὄχι μόνον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Θρᾴκην, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἂν καὶ ἔχει δὲ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ἐν τούτοις τὸ κλίμα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι κατὰ πολὺ ψυχρότερον. Ὑπολογίζουσιν ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει παρατηροῦνται ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου κατὰ μέσον ὅρον 13 ἡμέραι παγετώδεις, ἐνίοτε δὲ μέχρι 33.

Ἐνῷ δὲ ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ψυχρός, τὸ θέρος σχετικῶς εἶναι καυστικώτατον, οὕτως ἡ μέση θερμοκρασία τῆς Σόφιας εἶναι 20° Κελσίου, ἡ δὲ τῆς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης ἀκόμη ὑψηλοτέρα. (1). Πρὸς τὸν ἠπειρωτικὸν τοῦτον τοῦ κλίματος χαρακτῆρα, ἀντιστοιχεῖ καὶ ἡ αἰφνιδία κατὰ τὸ θέρος ἀνύψωσις τῆς θερμοκρασίας. Οὕτως, ἐν Βουκουρεστίῳ παρετηρήθη θερμοκρασία [illegible] ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει 32°,8, Κελσίου.

Ὅπως δὲ ἡ διανομὴ τῆς θερμοκρασίας [illegible] ἐκ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους [illegible] ἐκ διαφόρων [illegible] αἰτίων, [illegible] ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις. (2) Κατὰ τὰς [illegible] παρατηρήσεις τὸ βόρειον τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, κατὰ [illegible] ἀνήκει εἰς περιοχὴν ἐν τῇ ὁποίᾳ εὑρίσκονται ἡ Οὐγγαρία [illegible] Τρανσυλβανία καὶ ἡ Ρουμανία, ἤτοι ὑψηλῆς πιέσεως. Ἐνταῦθα ἡ πίεσις αὐξάνει διαρκῶς μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου καὶ φθάνει μέχρι 766 χιλιοστῶν τοῦ βαρομέτρου, ἐνῷ συγχρόνως ὑπὲρ τὴν θερμὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἐπικρατεῖ ἐν γένει μικροτέρα πίεσις. Κατὰ τὸ θέρος ὅμως ἡ πίεσις κατέρχεται σημαντικῶς (μέχρις 760 χιλιοστομέτρων κατὰ μέσον ὅρον), ἰδίως δὲ ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ μῆνα Μάϊον παρατηρεῖται ἡ ἐλαχίστη πίεσις, ἐνῷ ὑπὲρ τὴν νοτιο-ἀνατολικὴν Μεσόγειον θάλασσαν κατέρχεται εἰς 757 χιλιοστά.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγρασίαν αὐτὴ ἐν Σόφιᾳ κατὰ μέσον ὅρον καὶ δι' ἑκάστην τῶν τεσσάρων ἐποχῶν τοῦ ἔτους εἶναι 94, 80, 68 καὶ 75 ο|ο, ἡ δὲ ἐτησία 79 ο|ο, ἥτις προσεγγίζει κατὰ πολὺ τὴν ὑγρασίαν τῆς δυτικῆς Γερμανίας.

Τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ θέρος, ἐνῷ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου εἶναι ἐλάχιστα βροχερόν, εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι βροχερώτατον, ἴσως δὲ εἰς τινα μέρη βροχερώτερον ἢ κατὰ τὸ ἔαρ. Κατὰ τὸ τέλος ὅμως τοῦ θέρους ὡς καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον βρέχει ὀλιγώτερον, διότι κατὰ Σεπτέμβριον καθ' ὅλην τὴν Νοτιο-ανατολικὴν Εὐρώπην ἐπικρατεῖ μεγάλη ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις.

Ἕνεκα τῶν βροχῶν τούτων, ἡ χώρα μας δίδει τὴν εἰκόνα τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς πλουσίας βλαστήσεως. Καὶ ἐνῷ ἐπὶ τῶν ἄλλων Χερσονήσων τῆς Μεσογείου ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην σοβαρὰ ξηρασία, ἰδίως δὲ εἰς τὰ παράλια τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἐν τῇ λοιπῇ Χερσονήσῳ ὑπάρχουσιν εὐνοϊκώταται συνθῆκαι. Ἡ εὐφορία τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἰδίως δὲ τῆς Σερβίας, Βουλγαρίας καὶ βορείου Θρᾴκης (Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας), ὀφείλεται εἰς τὸ πλῆθος τῶν ποταμῶν καὶ τὰς ἀφθόνους βροχὰς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγίστης θερμοκρασίας.

Ἐν τῇ μεσημβρινῇ ὅμως Θρᾴκῃ καὶ τῇ λοφώδει Νοτίῳ Μακεδονίᾳ ἐπικρατοῦσιν ἄλλαι συνθῆκαι. Αἱ χῶραι αὗται κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον, εἶναι ἄνομβροι καὶ ξηραί, ἐκτὸς δὲ καταιγίδων τινῶν, ὁ καιρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι εὔδιος. Οὕτως, ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ μὲν τὸ θέρος πίπτει ἡ ἐλαχίστη τῶν βροχῶν, ποσότης, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἡ μεγίστη. Ὅμοιον φαινόμενον παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀλβανίας. Εἰς τὴν νότιον Θρᾴκην, ἡ ποσότης τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη, εἶναι ὅμως ἐπαρκὴς διὰ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

---

(1) Ἐν Κωνσταντινουπόλει π. χ. ὅπου κατὰ τὸ θέρος πνέουσιν ἄνεμοι ἰσχυροὶ καὶ ψυχροὶ ἀπὸ τοῦ Πόντου, ὁ Αὔγουστος μὴν ἔχει θερμοκρασίαν 23ο, 50 Κελσίου, ἐνῷ ἐν Ἀλβανίᾳ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἀνέρχεται εἰς 25ο.

(2) Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις καλεῖται ἡ στατικὴ πίεσις τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ συνεπείᾳ τοῦ βάρους αὐτοῦ. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ ἐπενεργεῖ ὅπως τὸ κοινὸν ἀέριον, συνεπῶς ἡ πίεσις αὐτοῦ ἐκτείνεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Ἐξαιρέσει τοπικῶν ὅρων ἡ πίεσις εἶναι ἡ αὐτὴ εἰς πάντα τὰ σημεῖα ἰσοϋψοῦς στρώματος, καὶ μεταβάλλεται μετὰ τοῦ ὕψους οὕτως ὥστε τὰ χαμηλότερα στρώματα ὑφίστανται μεγαλειτέραν πίεσιν. Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου καὶ τοῦ συμπιεστοῦ τοῦ ἀέρος, τὰ κατώτερα στρώματα εἶναι πυκνότερα τῶν ἀνωτέρων, ἐνῷ τὰ ἰσοϋψῆ εἶναι καὶ ἰσοπυκνά.

Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀνωτέρω κεφαλαίου μεγάλως ἐβοήθησεν ἡμᾶς ἡ πραγματεία τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, Κ. Μητσοπούλου «Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Θρᾴκης», δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Θρᾳκικῇ Ἐπετηρίδι τοῦ 1897, σελ. 242 καὶ ἑξῆς. Ἐπίσης τὸ Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας τοῦ Σκούφου Βουτυρᾶ, ἡ Μεγ. Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία καὶ τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Θρ. Νέα 14/9/35

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 19

Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁμοφυλία αὕτη δέον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰς μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ ἢ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους χώρας, ἤτοι τὰς τρεῖς Χερσονήσους: τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Ἑλληνικὴν ἢ Ἰλλυρικὴν καὶ τὴν Ἰταλικήν. Γενικῶς δὲ ὀνομάζονται: Ἑλληνο-Πελασγοὶ ἢ ἁπλῶς κατὰ συνθήκην Πελασγοί,(1) εἰδικώτερον δὲ κατὰ τόπους καὶ φυλάς: Ἰλλυριο-Πελασγοί, Θρᾳκο-Πελασγοί, Φρυγο-Πελασγοί, Θρᾳκο-Ἀρμένιοι καὶ Ἀρμενο-Πελασγοί, Καὶ τίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρώτημα: Ποίαν λοιπὸν γλῶσσαν ὡμίλουν οἱ ἀρχαῖοι Θρᾷκες; Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὡμίλουν ἰδίαν γλῶσσαν ἀκατάληπτον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ξενοφῶν διερχόμενος διὰ τῆς Θρᾴκης τῷ 400 π. Χ. κατὰ τὴν ἐκ μικρᾶς Ἀσίας ἐπιστροφήν του, διὰ διερμηνέως συνεννοεῖτο μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Θρᾴκης Σεύθου τοῦ Β'. «Παρῆν δέ, λέγει ὁ Ξενοφῶν, καὶ Σεύθης βουλόμενος.....καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἱστήκει ἔχων διερμηνέα.» (Κύρου Ἀνάβασις, VII.)

Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἐξελληνίσθησαν εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον μ. Χ. αἰῶνα, δὲν ἐσῴζοντο ἐκ τῆς Θρᾳκικῆς γλώσσης, παρὰ μόνον λέξεις τινές, ἰδίως δὲ ὀνόματα ποταμῶν, πόλεων, χωρῶν καὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἦσαν καθαρῶς Θρᾳκικά, ὅπως π.χ. Οὐσιουδιζός, (ἡ νῦν Χιουσά) Βουρτουδιζὸς (τὸ νῦν Μπαμπᾶ-Ἐσκῆ) Οὐσκουδάμα (ἡ νῦν Ἀδριανούπουλις), Δραβῆσκος, Δορίσκος, Γαρησκὸς Σαρδίσκοι, Ταυρίσκοι, Ἕβρος, Τόνζος, Ἄρζος, Λένιζος, Ὀστιζα, Ταρπόδιζος, Δρυζίπαρα, Βησσαπάρα (τὸ νῦν Τατάρ-Παζαρτζίκ), Βιθύς, Κετρίπορις, Ῥασκούπορις, Κότυς καὶ ἄλλα (2)

Οἱ συλλέκται ἀρχαίων Θρᾳκικῶν λέξεων, διατείνονται ὅτι ἐλάχισται ἐξ αὐτῶν σῴζονται. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑποπτεύονται μήπως καὶ αἱ ἐλάχισται αὗται εἰσήχθησαν ἔξωθεν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων λειψάνων, δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν μεγάλην ὁμοφυλίαν ἐκ τῆς ὁποίας κατάγονται καὶ οἱ Ἕλληνες, εἴτε Πελασγικὸν ὀνομάσωμεν τὸν κλάδον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεσπάσθησαν, εἴτε Θρᾳκο-Πελασγικόν, εἴτε Ἑλληνο-Ἰταλικόν, ὅπως ἀναφέρει ὁ Momsen εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἱστορίαν του.

Οἱανδήποτε τῶν δύο γνωμῶν ἀκολουθήσωμεν, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Θρᾴκη ὑπῆρξεν ἡ ὁδὸς καὶ ἡ γέφυρα διὰ τῆς ὁποίας διεπεραιώθησαν οἱ ἐξ Ἀνατολῶν ἢ ἐκ δυσμῶν μεταναστεύσαντες λαοί, ὁ δὲ Βόσπορος καὶ Ἑλλήσποντος, ὑπῆρξαν τὰ πιθανώτερα σημεῖα τῆς διαβάσεως αὐτῶν.

* *

Μεταβαίνοντες ἐκ τῆς Πελασγικῆς Εὐρ[illegible] τὴν Μικρὰν Ἀσία διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, συναντῶμεν τοὺ[illegible] ἦσαν συγγενεῖς μὲ τοὺς Φρύγας, συγγένειαν τὴν ὁποία[illegible] ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ τραγικοὶ ποιηταί, οἱ ὁποῖοι ὀνομ[illegible] «Φρυγῶν ἄστυ» [illegible] ἦσαν [illegible] Θρᾳ[illegible]νων, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ὀνόματα: Ἀλέξ[illegible]νδρος καὶ Κασσάνδρα, ὀνόματα κοινὰ τῶν Τρώων κα[illegible]νων, (3) Ἡ σημερινὴ θρᾳκικὴ πόλις Ξάνθη μᾶς ὑπομι[illegible] τὸν Ξάνθον ποταμὸν ἐν Τροίᾳ καὶ τοὺς Ξανθίους Θρᾷκας, λαὸν Θρᾳκικόν. Ἐκ τῶν ἀρχαίων πρῶτος ὁ Στράβων παρετήρησεν τὴν συγγένειαν ταύτην λέγων. (4) «Πολαὶ δ' ὁμωνυμίαι Θρᾳξὶ καὶ Τρωσίν, οἷον Σκαιοὶ Θρᾷκές τινες καὶ Σκαιὸς ποταμὸς καὶ Σκαιὸν τεῖχος καὶ ἐν Τροίᾳ Σκαιαὶ πύλαι. Ξάνθιοι Θρᾷκες, Ξάνθος ποταμὸς ἐν Τροίᾳ Ἄρισβος ὁ ἐμβάλλων εἰς τὸν Ἕβρον, Ἀρίσβη ἐν Τροίᾳ· Ῥῆσος ποταμὸς ἐν Τροίᾳ, Ῥῆσος δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν.»

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκ τῶν ὀνομάτων ἀποδεικνυομένης συγγενείας μεταξὺ Τρώων καὶ Θρᾳκο-Μακεδόνων, ἡ συμμαχία τῶν Θρᾳκο-Μακεδονικῶν φυλῶν μετὰ τῶν Τρώων κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον εἶναι φανερὰ ἀπόδειξις τῆς συγγενείας ταύτης. Καὶ ὄχι μόνον οἱ Θρᾳκομακεδόνες, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἦσαν φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Τρώων. (5)

---

(1) Πόθεν κατάγονται οἱ Πελασγοὶ καὶ τίς ὁ γενάρχης αὐτῶν τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα διετηρήθη ὡς Πελασγός; Μεγάλη διαφωνία ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν συγχρόνων ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν. Ἐπικρατέστεραι ὅμως εἶναι δύο γνῶμαι. Κατὰ τὴν μίαν, ἦλθον ἐξ Ἀμερικῆς διὰ μέσου τῶν παγετώνων τῆς Ἀλάσκας, ἐγκατασταθέντες κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν ἐκεῖθεν δὲ κατῆλθον πρὸς τὴν Δανίαν καὶ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Κατὰ τὴν ἄλλην ἦλθον ἐξ Ἰνδιῶν διὰ μέσου τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Καὶ οἱ μὲν ὑποστηρίζοντες τὴν πρώτην γνώμην παρέχουσιν ὡς ἀποδείξεις τὰ προϊστορικὰ ἀντικείμενα τὰ ἀνευρεθέντα εἰς τὰς ἄνω χώρας καὶ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων περὶ τῶν Ὑπερβορέων καὶ Κιμμερίων. Οἱ δὲ τὴν δευτέραν, εἰς τὰ ἐσχάτως ἀνευρεθέντα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα εἴς τινα πόλιν τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὴν Οὐρ (Μεσοποταμία) ἐπὶ πλέον δὲ εἰς τὴν πληροφορίαν Διονυσίου τοῦ Περιηγητοῦ, ὅτι ὁ Πάππος τοῦ Μίνωος Τέκταμος ἦλθεν ἐξ Ἰνδιῶν. Μὲ τὴν δευτέραν ταύτην γνώμην συντάσσονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Γερμανοὶ ἀρχαιολόγοι καὶ ἱστορικοί. Κατ' αὐτοὺς ὁ πατὴρ τοῦ Περσέως Κηφεύς, ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι τῶν Μινωϊκῶν χρόνων τῆς Κρήτης ὀνομάζοντο ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων Κηφτιοῦ, κατήγετο ἐξ Ἰνδιῶν καὶ συνεπῶς διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ ἢ τῶν παραλίων τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀσσυρίας (Οὐρ) ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην.

Ἄλλοι πάλιν παραδέχονται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ προϊστορικοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου ἦσαν Πελασγοὶ ἐκδιωχθέντες σιγὰ σιγὰ ἢ ἀπορροφηθέντες ὑπὸ τῆς Σημιτικῆς φυλῆς ἥτις ἐκυρίευσε τῆς χώρας.

Βεβαίως πάντα ταῦτα δὲν ἐπεκυρώθησαν ἀκόμη ἐπακριβῶς. Ἀλλ' αἱ νεώτεραι ἀρχαιολογικαὶ ἔρευναι ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ βεβαιώσωσιν ὅτι ὑπάρχει στενὴ σχέσις μεταξὺ τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν Ἰνδιῶν. (Βλέπε, Α. Γ. Καρυχαλίου, Πόθεν ἦλθον οἱ Πελασγοί, ἐν: Εἰκονογραφημένη, 1928. Ἰακ. Θωμοπούλου, Πελασγικά, 1912).

2) Albert Dumont, Loc. cit 539-560

3) Τὴν ταυτότητα τῶν ὀνομάτων Ἀλέξανδρος, Κάσσανδρος καὶ Κασσάνδρα, μαρτυρεῖ ὁ ποιητὴς Λυκόφρων τοῦ 4—3 π. Χ. αἰῶνος, ὅστις ὀνομάζει τὴν Κασσάνδραν Ἀλεξάνδραν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐτυμολογία τῶν ὀνομάτων τούτων μαρτυρεῖ τὴν ταυτότητα τούτων, ἀφοῦ εἰς τὸ πρῶτον συνθετικὸν ὑπάρχει ἡ ἔννοια τοῦ καλύπτειν ἀλέξειν ἀμύνειν (κάς-δέρμα, λατινιστὶ cassis-περικεφαλαία castrum=ἀμυντήριον) Ἴδε Π. Καρολίδου, Εἰσαγωγὴ κτλ. σελ. ξσι'.

(4) Στράβωνος XIII, 590.

(5) Κ. Μ. Ἀποστολίδου, Περὶ τῶν ἀρχαίων Θρᾳκῶν, εἰς τὰ Θρᾳκικά, 1928, σελ. 70 καὶ ἑξῆς. Ἴδε καὶ τὸ περίεργον, ἀλλὰ πειστικώτατον καὶ πολὺ μελετημένον ἔργον τοῦ Félix Sartiaux Troie. La Guerre de Troie et les origines préhistoriques de la question d'Orient 1915, ὅπου πλὴν τῶν ἄλλων ἀνάγει τὴν ἀρχὴν τῆς λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος εἰς τοὺς Τρωϊκοὺς πολέμους.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

28/9/35

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΣΑΜΟΘΡΑΗ—Ἰατροῦ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) **21**

Θρᾶκας ἀπαντῶνμεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, τὰ παράλια τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τὴν Ἐλευσῖνα. Ἂν πιστεύσωμεν τὸν ἱστορικὸν Κάστορα τὸν Ῥόδιον, (1) οἱ Θρᾶκες ἐπεξετάθησαν καὶ μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους, καὶ ὑπῆρξαν θαλασσοκράτορες μάλισται ἐπὶ 79 ἔτη. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐθνῶν, ὁποῖα ὑπῆρξαν θαλασσοκράτορες μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων οἱ Θρᾶκες ἀναφέρονται τρίτοι ἐρχόμενοι μετὰ τοὺς Λυδοὺς καὶ Πελασγούς.

Τοὺς Θρᾶκας τούτους, λοιπὸν ἀναγνωρίζει ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος, ὡς προγόνους τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὅταν δ' ἀργότερον αἱ Ἑλληνικαὶ φυλαί: Ἀχαιοί, Ἴωνες, Αἰολεῖς καὶ πρὸ πάντων Δωριεῖς, διεσκορπίσθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἔρριψαν τὸν ἀκμαῖον αὐτῶν πολιτισμὸν εἰς ἀληθῆ μεσαιῶνα κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μαξίμου Colignon.

Μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων, οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν τοὺς Θρᾶκας ὡς βαρβάρους, οὐδεμίαν δὲ ἰδέαν εἶχον περὶ τῆς μεταξύ αὐτῶν συγγενείας. Οἱ Θρᾶκες ὅμως διετέλουν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, μέχρι τῶν Περσικῶν Πολέμων, ὁπότε κατὰ τὸ 430 π. χ. αἱ πολιτικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Θράκης ἀπέβησαν τόσον στεναί, ὥστε δὲν ἐβράδυναν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον [illegible] τῆς Θράκης νὰ ἀφομοιωθῶσιν, ἰδίως δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ [illegible] τοῦ Μακεδόνος γενομένην κατάκτησιν τῷ 341 π. χ.

[illegible] Θρακῶν καὶ [illegible] διὰ [illegible] Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ [illegible] Θεμιστοκλέους ἦτο Θρᾶσσα. Ὅτι ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Ἰφ[illegible]ἐγένετο γαμβρὸς Κότυος τοῦ Α΄ (382—359 π. χ.) βασιλέως τῶν [illegible], τὸν ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ παρεῖχον εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτου. Ὅτι ὁ Θουκυδίδης, ὁ μέγας ἱστορικὸς ἦτο Θρᾳκικῆς καταγωγῆς, ὡς υἱὸς τοῦ Ὀλόρου, καταγομένου ἀπὸ τοῦ Ὀλόρου, βασιλέως τῆς Θράκης. Πολὺ πρὸ αὐτῶν ὁ πατὴρ τοῦ Μιλτιάδου τοῦ Μαραθωνομάχου, Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου (2) προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Δολόγκων, Θρᾳκικοῦ λαοῦ κατοικοῦντος τὴν Θρᾳκικὴν χερσόνησον, ἐγένετο βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τὰ 559 π.χ. Ἐπίσης Μιλτιάδης ὁ Μαραθωνομάχος ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἡγισιπύλην θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ὀλόρου. (3)

Τὴν συγγένειαν ταύτην τῶν Θρακῶν μετὰ τῶν Πελασγῶν, μαρτυρεῖ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὰς Ἱκέτιδάς του, θέτων εἰς τὸ στόμα τοῦ βασιλέως τῶν Ἀργείων τὰ ἑξῆς:

Τῆς γηγενοῦς γὰρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθονος
ἶνις Πελασγὸς, τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης.
Ἐμοῦ δ' ἄνακτος εὐλόγως ἐπώνυμον
γένος Πελασγῶν τήνδε καρποῦται χθόνα.
καὶ πᾶσαν αἶαν ἧς δὲ ἁγνὸς ἔρχεται
Στρυμὼν, τὸ πρὸς δύνοντος ἡλίου, κρατῶ (3)

(στίχ. 250—255)

Δηλαδή:

Εἶμαι ὁ Πελασγὸς, ὁ γυιὸς τοῦ Παλαίχθονα, ποὺ γεννήθηκ' ἀπ' τὸ χῶμα, τῆς χώρας αὐτῆς ὁ ἄρχοντας. Καὶ φυσικά, ὁ λαὸς ποὺ καλλιεργεῖ τὴ χώρ' αὐτή, ἀπ' τὸ βασιλειά του πῆρε τ' ὄνομα. Εἶμ' ὁ ἄρχοντας ὅλης αὐτῆς τῆς χώρας. ποὺ εἶναι στὰ δυτικὰ τοῦ ἱεροῦ Στρυμόνα.

(1) Ὁ Πλούταρχος (Βίος Θεμιστοκλέους 1,) διέσωσεν ἡμῖν τὸ ἐπιτάφιον τῆς μητρός τοῦ Θεμιστοκλέους, εἰς τὸ ὁποῖον καυχᾶται ὅτι μολονότι Θρᾶσσα, ἐγέννησε τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα.

Ἀβρότονον Θρήϊσσα γυνὴ γένος, ἀλλὰ τεκέσθαι
τὸν μέγαν Ἕλλησι φημὶ Θεμιστοκλέα

(2) Βλέπε τὰ κατὰ τὸν γάμον τοῦ Ἰφικράτους εἰς τὴν ἡμετέραν πραγματείαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ «Θρᾳκικὰ» 1928, σελ. 92 καὶ ἑξῆ),

3 Ἡροδότου, VI. 34—40.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀναφέρομεν λέξεις τινὰς κοινὰς τῶν Θρακο-Πελασγῶν, τῶν ὁποίων τινὲς διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν.

Ἡ λέξις βέδυ, σημαίνει ὕδωρ, εἶναι δὲ λέξις Μακεδονικὴ καὶ Φρυγική. Ἐκ τοῦ βέδυ τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ Γοτθικὸν vato καὶ τὸ ἀρχαῖον Γερμανικὸν wajjer καὶ Σλαβιστὶ voda, προῆλθεν ἴσως διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ διγάμματος καὶ τοὔνομα Ἔδεσσα, τῆς Μακεδονίας, ὡς μαρτυρεῖ, τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα Αἰγαί. (1)

Ἡ λέξις βεκός (2) εἶναι φρυγικῆς καταγωγῆς. Ἀλλὰ σώζεται μέχρι σήμερον εἰς τὸ στόμα τοῦ Θρακικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς πείθει περὶ τῆς συγγενείας τῶν δύο λαῶν. Σημαίνει δὲ ψωμὶ καὶ εἶναι μᾶλλον ὀνοματοποιΐα. Οἱ σημερινοὶ Θρᾶκες λέγουσι: Μιὰ βοῦκα, μιὰ βουκιὰ ἢ μιὰ μπουκιά. (3)

Ἡ κατάληξις-βρία, σωζομένη εἰς πολλὰ ὀνόματα εἶναι θρακικὴ καὶ σημαίνει πόλιν, ὡς λ. χ. Σηλυμβρία (=πόλις τοῦ Σήλυος), Πολτυομβρία (=πόλις τοῦ Πόλτυος) Μεσημβρία καὶ κτλ. (4)

Ἐπίσης ἡ λέξις λέβα κατὰ τὸ Ἡσύχιον σημαίνει πόλιν, ὅπως Ἀβρο-λέβα (5) πόλις ἐν Θράκῃ καὶ Ἀστελέβα ἐν Λυδίᾳ. Ἐν γένει δὲ ἡ πόλις καὶ ὁ συνοικισμὸς λέγεται δέβα ὅπως· Κουμούδεβα, Ζικίδεβα, καὶ ἄλλα. (6) Πρὸς τὴν λέξιν δέβα, συγγενεύει φαίνεται καὶ ἡ Δακομοισικὴ κατάληξις ὀνομάτων πόλεων, δάβα ὡς λ. χ. Αἰίδαβα, Βριγέδαβα, Σικίδαβα. (7) Θρακικὴ λέξις εἶναι καὶ ἡ δίζα ἢ δίζος, σημαίνουσα φρούριον ἢ ὀχυρόν, ὅπως: Τυρόδιζα (8) Ταρπόδιζος, (9) Οὐστούδιζος, (10) Βουρτούδιζος καὶ ἄλλα (11)

Εὐκταῖον θὰ ἦτο νὰ κατηρτίζετο λεξικόν τι, τὸ ὁποῖον ἐν ἤδη κώδικος, νὰ περιελάμβανεν ὅλας τὰς σωζομένας θρακικὰς λέξεις.

*
* *

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραφήν, οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες οὐδέποτε ἔγραψαν τὴν μητρικήν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἂν πιστεύσωμεν τὸν Αἰλιανόν, (12) οἱ Θρᾶκες ὄχι μόνον δὲν ἐγνώριζον γραφήν, ἀλλὰ «καὶ ἐνόμιζον αἴσχιστον εἶναι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες [illegible] χρῆσθαι γράμμασιν.» Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλη, Θρακικ[illegible] δὲν ἠδύναντο νὰ ἀριθμήσωσι πέραν τοῦ 4. «Μόνον δ[illegible] Θρακῶν γένος τι εἰς τέσσαρα διὰ τὸ ὥσπερ τὰ [illegible] μνημονεύειν ἐπὶ πολλά, μηδὲ χρῆσιν μηδενὸς εἶναι [illegible].» (13)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

6-10-1935

(1) Π. Καρολιίδου, Εἰσαγωγή, σελ. ξγ.'

(2) Ὁ Ἡρόδοτος (ΙΙ, 2), διηγεῖται τὸν ἑξῆς [illegible]. Οἱ Αἰγύπτιοι, λέγει, ἐπίστευον ὅτι εἶναι ὁ ἀρχαιότερος λαὸς τοῦ κόσμου. Θέλων λοιπὸν νὰ βεβαιωθῇ ὁ Ψαμμήτιχος ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων ποῖον ἔθνος ἦτο ἀρχαιότερον καὶ συνεπῶς ποία γλῶσσα ἐθεωρεῖτο ἀρχαιοτέρα, ἐνεπιστεύθη εἴς τινα ποιμένα δύο βρέφη, παραγγείλας αὐστηρῶς νὰ ἀναθρέψῃ αὐτὰ μακρὰν πάσης μετ' ἀνθρώπων ἐπικοινωνίας. Μετὰ δύο ἔτη προσελθὼν ὁ ποιμὴν εἰς τὸ ἐρημητήριόν των ἤκουσε νὰ φωνάζουν τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα βεκός, ἐκτείνοντα συνάμα τὰς χεῖρας. Τοῦτο ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ψαμμήτιχον ἐρεύνης δὲ γενομένης τί ἐσήμαινεν ἡ λέξις ἐκείνη, εὑρέθη ὅτι εἶναι φρυγικὴ σημαίνουσα τὸ ψωμί. Ἔκτοτε ἐπιστεύετο ὅτι ἡ Φρυγικὴ γλῶσσα ἦτο ἀρχαιοτέρα πασῶν καὶ Φρύγες οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων.

(3) Τό Ἀλβανικὸν buc καὶ τὸ Ἀρμενικὸν buja, bujanem, σημαίνουσι τρώγω. Π. Καρολίδου Εἰγωγή, σελ.

(4) Στράβωνος Ζ, 319 «Μεσημβρία δὲ πρότερον Μενεμβρία, οἷον Μένα πόλις, τοῦ κτίσαντος Μένα καλουμένου, τῆς δὲ πόλεως βρίας Θρακιστὶ ὡς καὶ τοῦ Σήλυος πόλις Σηλύβρια προσηγορεύετο ἥ τε Αἶνος Πολτυομβρία ποτ ὠνομάζετο» Ἡ λέξις αὕτη ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ γερμανικὸν Burg, τὸ γαλλικὸν bourg, τὸ ἀγγλικὸν borough, τὸ ἑλληνικὸν πύργος, τὸ τουρκικὸν πουργάς. Πρβλ. Νικηφόρου Μοσχοπούλου, La Question de Thrace σελ. 51 καὶ ἑξῆς:

(5) Παρὰ Στεφάνῳ *Βυζαντίῳ*.

(6) Παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμάτων IV.

(7) Παρὰ Προκοπίῳ, Περὶ Κτισμάτων IV.

(8) Ἡροδότου VII, 25.

(9) Itiner. Antonini, 220

(10) Αὐτόθι 230.

(11) Παράβαλε: Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Περὶ Φιλιππουπόλεως εἰς τὰ Θρακικά, 1928, σελ. 342 καὶ ἑξῆς: Ἐπίσης ἡ λέξις Σάρα, σημαίνει πηγήν, ἡ λέξις Στούρα, τόπον ὀχυρὸν ἢ ἁπλῶς τόπον, ἡ λέξις Στράνα, τόπον, θέσιν, Albert Dumont, Loc. cit. σελ. 501.

(12) Αἰλιανοῦ, Ποικίλη Ἱστορία, ΙΙ, 6.

(13) Ἀριστοτέλους, Προβλήματα, XV, 3. Βλέπε Edward B. Tylor, La civilisation primitive, μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ, ὑπὸ Pauline Brunet, Τόμ. Α. σελ. 277 καὶ ἑξῆς, περὶ τῆς Τέχνης τοῦ ἀριθμεῖν καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς ἀριθμητικῆς παρὰ τοῖς πρωτογόνοις λαοῖς.

16/10/35

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ — Ἰατροῦ

ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου) 23

Τόσον δὲ ἁπλοϊκοὶ καὶ κτηνωδῶς ἀμόρφωτοι ἦσαν οἱ Κεβρήνιοι Θρᾶκες καὶ οἱ Σκαιβόαι, ὥστε κατὰ τὸν Πολύαινον (1) ἐπίστευον ὅτι ὁ ἱερεὺς αὐτῶν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ ξυλίνης κλίμακος, διὰ νὰ καταγγείλῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Θεὰν Ἥραν ἐπὶ ἀπειθίᾳ ἢ παραβάσει τῶν καθηκόντων των.

Τοὐλάχιστον μέχρι σήμερον, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μνημεῖον ἀνεκαλύφθη φέρον Θρακικὴν ἐπιγραφήν, μολονότι ἡ Θρᾴκη ἀπῳκίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου π. Χ. αἰῶνος. Πᾶσαι αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαὶ ἐν Θρᾴκῃ χρονολογούμεναι ἀπὸ τοῦ [illegible] π. Χ. καὶ ἐντεῦθεν, εἶναι γεγραμμέναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Οἱ βασιλεῖς καὶ δυνάσται τῶν Θρᾳκῶν ἐπανελέγουν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, ὡς γνωστὸν δὲ Κότυς ὁ Ε΄. (12—17 μ. Χ.) θεωρεῖται ὁ μόνος ἐστεμμένος ποιητής. (2)

Αἱ λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ εἶναι σπανιώτεραι τῶν Ἑλληνικῶν. Ἂν δὲ ἀπέθνησκέ ποτε ἐν Θρᾴκῃ σημαίνων τις Ῥωμαῖος, ἐπιγραφὴ Ἑλληνικὴ συνοδεύει τὴν Λατινικήν. Ὅλαι αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιγραφαί, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ βαρβαρώτεραι αἱ ἔχουσαι ἀγροτικὸν χαρακτῆρα, εἶναι Ἑλληνικαί. (3)

Ἐπίσης καὶ τὰ νομίσματα αὐτῶν, χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 480—381 π. Χ. ἔφερον τύπους καὶ ἐπιγραφὰς Ἑλληνικάς. (4)

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου μ. Χ. αἰῶνος δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Θρᾶκες εἶχον ἤδη ἐξελληνισθῆ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μαρτυροῦσιν οἱ λόγοι τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, «Οἱ περὶ τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Ἰωνίαν οἰκοῦντες, Ἑλλάδος ἐσμὲν ἔκγονοι.» (5)

Ὀρειναί τινες φυλαὶ τῆς Θρᾴκης ὅπως π. χ. οἱ Βέσσοι, διεφύλαξαν ἐπὶ μακρότερον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἤθη αὐτῶν. (6) Ἀλλὰ καὶ οὗτοι εἶχον ἐξελληνισθῆ ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν περὶ τὰ 400 μ. Χ. διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐπισκόπου Νικήτα. Ἀπὸ τοῦ πέμπτου ὅμως μ. Χ. αἰῶνος, ὁπότε ἤρχισαν αἱ ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομαὶ τῶν Σλαύων, πᾶσα ἡ Θρᾴκη εἶχεν ἐξελληνισθῆ καὶ πάντες οἱ Θρᾶκες ἐθεωροῦντο ὡς Ῥωμαῖοι ἤτοι Ἕλληνες.

(1) Πολυαίνου VII. 22. «Παρὰ τοῖς Κεβρηνίοις καὶ Σκαιβόαις νόμος τῆς Ἥρας τοὺς ἱερεῖς ἡγεμόνας ἔχειν. Ἦν αὐτοῖς ἱερεὺς καὶ ἡγεμὼν Κόσιγγας. Οἱ Θρᾶκες οὐκ ἐπειθάρχουν. Ὁ Κόσιγγας κλίμακας πολλὰς καὶ μεγάλας ξυλίνας ἤγειρε συνθεὶς ἄλλας ἐπ' ἄλλαις καὶ λόγος ἦν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσεται κατερῶν πρὸς τὴν Ἥραν τῶν Θρᾳκῶν ὡς ἀπειθούντων. [illegible] Θρᾶκες ἀνόητοι καὶ ἄλογοι δείσαντες τὴν εἰς οὐρανὸν τοῦ ἡγεμόνος ἀνάβασιν, ἱκέτευσαν καὶ ὤμοσαν ἢ μὴν ὑπακούσεσθαι πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς προστάγμασιν.»

(2) Βλέπε ἡμετέραν πραγματείαν, Βασιλεὺς—ποιητής, Κότυς ὁ Ε΄. βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης εἰς τὰ Θρακικά, σελ. 96—105.

(3) Albert Dumont, Loc. cit. σελ. 537

(4) Βλέπε: Head-Σβορώνου Νομισματολογία, Τόμ. Α σελ. 353 καὶ ἑξῆς

(5) Ἰουλιανοῦ Λόγοι Γ.

(6) Albert Dumont, Loc. cit. σελ. 215.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

7-12-1935
14-12-1935

Οἱ Ἀρχαῖοι Θρᾶκες ἀπὸ ἀπόψεως χαρακτῆρος ἦσαν βίαιοι καὶ παράφοροι, ἔκδοτοι εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ τὴν λαιμαργίαν. Ἄλλοτε ὀκνηροὶ καὶ φιλήδονοι, ἄλλοτε δὲ σπάνιον φαινόμενον ἐνεργητικότητος. Τὸ ἀναξιόπιστον αὐτῶν εἶχε καταστῇ παροιμιῶδες. Ὁ ἱστορικὸς Ἔφορος ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ Στράβωνος (3) διηγεῖται ὅτι οἱ Θρᾶκες ἔκαμόν ποτε σπονδὰς πρὸς τοὺς Βοιωτούς. Τὴν νύκτα ὅμως ἐπιτεθέντος κατὰ τῶν ἀνυπόπτων Βοιωτῶν κατέσφαξαν πολλούς. Ὅταν οἱ Βοιωτοὶ παραπονέθησαν διὰ τὴν παρασπονδίαν των ταύτην, ἐκεῖνοι ἀπήντησαν ὅτι δὲν παρέβησαν αὐτάς, καθ' ὅσον αἱ μὲν σπουδαὶ ἐγένοντο τὴν ἡμέραν ἡ δὲ ἐπίθεσις κατὰ τὴν νύκτα. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία «Θρᾳκία παρεύρεσις» καὶ ἡ ἄλλη «Θρᾶκες ὅρκια οὐκ ἐπίστανται».

Διὰ τοῦτο καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (4) θέλων νὰ ἐπαινέσῃ τὴν ἀνδρείαν, νηφαλιότητα καὶ χαρακτῆρα Κότυος τοῦ Β' Βασιλέως τῶν Θρᾳκῶν (168—162 π. χ.) μεταξὺ καὶ ἄλλων λέγει:«Ἦν δὲ νήπτης καὶ σώφρων καθ' ὑπερβολήν, ἔτι δὲ τὸ μέγιστον πάντων κακῶν τοῖς Θρᾳξὶν παρακολουθούντων ἀλλοτριώτατος.»

Κατὰ τὸν Μένανδρον (5) οἱ ἀρχαῖοι Θρᾶκες εἶχον ἐν χρήσει τὴν πολυγαμίαν. Οὐδεὶς ἐλάμβανεν ὀλιγωτέρας τῶν δέκα ἢ δώδεκα γυναικῶν ἢ καὶ περισσοτέρας. Ὁ λαμβάνων μόνον 4—5 γυναῖκας, ἂν τοῦ συνέβαινε δυστύχημά τι, ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν συμπατριωτῶν του δυστυχὴς καὶ ὡς νὰ μὴ ἐνυμφεύθη. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ φυλαὶ Θρᾳκικαὶ ἐγκρατεῖς καὶ φιλήσυχοι ὀνομαζόμενοι κτίσται, ζῶντες ἄνευ γυναικῶν. Οὗτοι ἀπεῖχον τῆς κρεωφαγίας, τρεφόμενοι μὲ μέλι, γάλα, τυρὸν καὶ ἐν γένει διὰ φυτικῶν οὐσιῶν. Τούτους ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ὡς ἀγαθούς, γαλακτοφάγους, ἀβίους καὶ δικαιοτάτους τῶν ἀνθρώπων....

ἀγαυῶν Ἱππημολγῶν
γαλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.
Ἰλιάδος Ν. 6.

Ὀνομάζει δὲ αὐτοὺς Ἀβίους, ὡς ζῶντας ἄνευ γυναικός, θεωρῶν τρόπον τινὰ τὸν βίον τοῦ ζῶντος ἄνευ γυναικὸς ἡμιτελῆ. Κατὰ τὸν Στράβωνα (6) ὅμως ἡ λέξις ἄβιοι δὲν σημαίνει τὸν ἄγαμον ἢ χῆρον, ἀλλὰ τοὺς ἀνεστίους καὶ ἁμαξοβίους, ὁποῖοι ἦσαν αἱ φυλαὶ αὗται. Ἄνθρωποι δὲ λιτοδίαιτοι ζῶντες μόνον διὰ μέλιτος καὶ γαλακτερῶν δικαίως ἀπεκαλοῦντο δικαιότατοι τῶν ἀνθρώπων.

Τοιοῦτοι Ἄβιοι ὑπῆρχον καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου πέμψαντες εἰς αὐτὸν πρεσβείαν.

Ὁ πατὴρ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ τὰ τέκνα του ἀντὶ χρημάτων. Τὰς παρθένους ἐπέτρεπον νὰ ζῶσιν ἐλευθέρως καὶ νὰ συνέρχωνται μὲ ὁποιονδήποτε ἤθελον. Τὰς συζύγους των ὅμως ἐφύλαττον αὐστηρῶς καὶ ζηλοτύπως, ἀγοράζοντες αὐτὰς ἀντὶ χρημάτων. (7)

Οἱ Θρᾶκες ἀναφέρονται ὡς λαὸς ληστρικώτατος, ἰδίως δὲ οἱ Βεσσοί, οἱ παρὰ τὸν Αἷμον κατοικοῦντες, οἱ ὁποῖοι [illegible] αὐτῶν τῶν ληστῶν λησταὶ ἀπεκαλοῦντο.

Ἡ ἐργασία διὰ τοὺς Θρᾷκας ἦτο κά[illegible]ιόν καὶ ἀναξιοπρεπές. Διὰ τοὺς Θρᾷκας ὁ πόλεμος κα[illegible] τὰ μόνα ἄξιο[illegible] [illegible] εἶναι [illegible] οὐδέποτε ἐσκέφθησαν τὴν ἵδρυσιν μονίμων [illegible] πόλεις αὐτῶν φαίνεται ὅτι ἦσαν αἱ ἕδραι τῶν βα[illegible] ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν ἡ Βιζύη, ἡ Οὐσκουδάμα κλπ.

Ἐστιγμάτιζον τὸ σῶμά των, ὡς σημεῖον εὐγ[illegible] καταγωγῆς. Οἱ μὴ στιγματιζόμενοι ἐθεωροῦντο ταπεινῆς τάξεως ἄνθρωποι. (Ἡροδ. V, 6)

Ὁ στιγματισμός οὗτος τοῦ σώματος διεσώθη εἰς τοὺς περὶ τὸ Παγγαῖον κατοικοῦντας ὡς καὶ παρὰ τὸν Στρυμόνα. Πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἀνὰ τὰς πεδιάδας καὶ κώμας τῶν Σερρῶν καλουμένους χριστιανογύφτους ὡς τὸ Ἀλῆ βέη κιοΐ, τὸ Φυτῶκι, τὸ Μονοῦχι, καὶ τὸ Δοξόπι κ.λ.π. κατοικοῦντας, ὧν πολλὰ παράξενα ἤθη καὶ ἔθιμα ὡς καὶ λέξεις τινές, ἃς μεταχειρίζονται εἰς τὰς ἐπικλήσεις των, ἀποτελοῦν ζῶσαν ἀρχαιότητα, ἐκτὸς ἐλαχίστων διαφορῶν, ἃς καὶ ἐπέφερε βαθμηδὸν ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου περιγραφόμενα, καὶ ἃ εἶναι ἀδιαφιλονίκητα ὑπολείμματα τῶν διαφόρων ἐθνῶν ἃ ἐγκατέλειψεν ἐκεῖ ὁ Ξέρξης τῷ 478 ἐπιστρέφων ἐξ Ἑλλάδος, διατάξας τοὺς κατοίκους τῆς ἀκμαζούσης τότε πόλεως τῶν Σερρῶν (τότε Σῖρις ἐπωνομάζετο) ἵνα ἐπιμελῶνται καὶ τρέφουσι τοὺς ἕνεκα πείνης καὶ παντοίων κακουχιῶν πάσχοντας στρατιώτας του. (9)

(1) A. Dumont 512.
(2) Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κων)πόλεως 1873—1874 Τομ.
(3) Στράβ Θ. 405.
(4) Διοδ. Σικελιώτου, Ἀποσπάσματα, 30. Γενικῶς τοὺς ἀρχαίους Θρᾷκας ἐθεώρουν ὡς οἰνοπότας καὶ εἰς κάθε εἴδους ἡδυπαθείας ἐπιρρεπεῖς. Βλβλ. τὸ τοῦ Καλλιμάχου (Αἴτια, II, 11—12).

Καὶ γὰρ ὁ Θρηΐκιην μὲν ἀπέστυγε χανδὸν ἄμυστιν
οἰνοποτεῖν, ὀλίγῳ δ' ἥδετο κισσυβίῳ.

Δηλαδή: Ἀπεστρέφετο νὰ πίνῃ οἶνον μὲ τὴν κανάταν κατὰ τὸν τρόπον τῶν Θρᾳκῶν καὶ προετίμα νὰ πίνῃ μὲ κοινὸν ἐκ κισσοῦ ποτήριον,

(5) Ἀναφερόμενον ὑπὸ Στράβωνος Ζ, 297
(6) Στράβων 296, 297.
(7) Ἡροδ. 5. 5.
(8) Ἡροδ. Ε. 3.
(9) (Ἡροδ. Η, 115, πρβλ. Σταύρου Μερτζίδου Οἱ Φίλιπποι. σελ. 34

32

Θρᾳκικαί τινες φυλαί, ὅπως οἱ Γέται, οἱ Τραυσοὶ καὶ οἱ Κρηστωναῖοι εἶχον συνηθείας τινὰς σωζομένας καὶ σήμερον ἀκόμη εἴς τινας ἀγρίους λαοὺς τῆς Πολυνησίας. Ὁσάκις ἐγεννᾶτο παιδίον τι, συνήρχοντο οἱ συγγενεῖς περὶ τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρτιγεννήτου θρηνοῦντες καὶ κλαίοντες ἀναλογιζόμενοι τὰ βάσανα καὶ τὰς πικρίας τοῦ κόσμου τούτου. Ὅταν δι' ἀπέθνησκέ τις ἀφοῦ ἔθαπτον τὸν νεκρὸν ἢ ἔκαιον αὐτόν, ἔπαιζον καὶ ἔχαιρον παρὰ τὸν τάφον, μακαρίζοντες αὐτὸν διότι ἀπηλλάγη τῶν γηΐνων βασάνων.

Οἱ Κρηστωναῖοι εἶχον καὶ τὸ ἑξῆς ἔθιμον. Ὅταν ἀπέθνησκεν ὁ σύζυγος, ἡ πιστοτέρα καὶ προσφιλεστέρα τῶν γυναικῶν του, ἔπρεπε νὰ σφαγῇ παρὰ τὸν τάφον τοῦ συζύγου της ὑπὸ τοῦ πλησιεστέρου συγγενοῦς της. Αἱ λοιπαὶ ἔκλαιον καὶ ὠλοφύροντο, διότι δὲν ἔτυχον τῆς τιμῆς ἐκείνης καὶ προτιμήσεως, θεωροῦσαι τοῦτο ὄνειδος καὶ προσβολήν. (1)

Ηροδ. Ε. 3-5